
TIJD VOOR TALENT

EEN ONDERZOEK NAAR DE IMPACT VAN DEELNAME
AAN HET RIJKSMUSEUM JUNIOR FELLOWSHIP

Maaïke van Agteren en Marit van der Meer

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, Master Kunsteducatie,
Begeleiders: Aminata Cairo en Talita Groenendijk
In opdracht van het Rijksmuseum Amsterdam
18 juni 2019

Voorwoord

Dankzij de enorme persoonlijke betrokkenheid van alle oud deelnemers aan het Junior Fellowship hebben wij inzicht gekregen in wat deelname aan het traineeship voor hen betekend heeft. Wij willen iedereen die de enquête heeft ingevuld bedanken. De zes fellows die ons hun foto's toonden en met hun verhalen nog meer inzicht gaven in wat deelname hun gebracht heeft zijn wij bijzonder dankbaar voor het vertrouwen wat ze ons gaven. Dankzij al deze verhalen en data konden we de impact van deelname aan het JF vanuit hun perspectief beschrijven.

De afdeling Publicatie en Educatie van het Rijksmuseum en in het bijzonder Annemies Broekgaarden en Valentijn Rambonnet danken wij voor de medewerking tijdens het onderzoek.

Aminato Cairo danken wij voor de begeleiding tijdens het schrijven. Sophie Levie voor het kritisch meelezen.

Liza Beenke en Victor Levie danken wij voor het eindeloze geduld waarmee ze onze gepreoccupeerdheid accepteerden tijdens dit onderzoek. Riemke Levie voor haar hulp bij het transcriberen en Joos Levie voor het vertalen en editen van de presentatie. En last but not least Willem, de hond van Maaïke, die ons af en toe dwong om naar buiten te gaan en een frisse blik te krijgen maar verder heel geduldig in zijn mand lag.

Amsterdam, 18 juni 2019

Maaïke van Agteren,
Marit van der Meer.

Inhoud

1 Inleiding	4
1.1 Het wat en waarom van dit onderzoek	4
1.2 Het Junior Fellowship	4
1.3 Het traineeship	5
2 Theoretisch kader	7
2.1 Buitenschoolse cultuureducatie	7
2.1.1 Onderzoek naar buitenschoolse cultuureducatie	7
2.1.2 Voorwaarden voor effectieve buitenschoolse cultuureducatie	7
2.2 Talentontwikkeling	8
2.2.1 Voorwaarden voor talentontwikkeling	8
2.2.2 Hoge intelligentie en creatief denkvermogen	9
2.3 Persoonlijke ontwikkeling	9
2.4 <i>Room to Rise</i>	10
3 Vraagstelling	11
4 Methode	12
4.1 Dataverzamelingsmethoden en respondenten	12
4.1.1 Enquête	12
4.1.2 Respondenten enquête	12
4.2.3 Respondenten casestudy	13
4.2.4 Casestudy	14
4.2 Data-analyse	14
4.3 Ethische overweging/consent	15
5 Resultaten	16
5.1 Deelvraag 1 Hoe hebben de deelnemers deelname aan het JF ervaren?	16
5.1.1 Een authentieke context	16
5.1.2 Begeleiding	19
5.2 Deelvraag 2 Wat is volgens de deelnemers de impact van deelname op hun sociaal en cultureel kapitaal?	20
5.2.1 Grootte en reikwijdte van het netwerk	20
5.2.2 Netwerk inzetten	22
5.2.3 Kennis en vaardigheden ontwikkelen	24
5.3 Deelvraag 3 Wat is volgens de deelnemers de impact van deelname op hun persoonlijke ontwikkeling?	27
5.3.1 Zelfvertrouwen vergroten	28
5.3.2 Ontwikkelen van zelfkennis	28
5.3.3 Vertrouwen in de toekomst	31
5.4 Deelvraag 4 Wat is volgens de deelnemers de impact van deelname op de rol van kunst en cultuur in hun leven?	32
5.4.1 Een persoonlijke relatie met kunst en musea	33
5.4.2 Het verbreden van de carrière horizon	35
5.4.3 Ambassadeurs	36
6 Conclusie, discussie en aanbevelingen	38
6.1 Conclusie	38
6.2 Discussie en aanbevelingen	39
Literatuur	42
Bijlagen	44

1 | Inleiding

1.1 | Het wat en waarom van dit onderzoek

Talent wordt in Nederland te weinig gewaardeerd, en daarmee uiteindelijk niet benut schrijft het Rijksmuseum in het jaarverslag van het Junior Fellowship. Het citeert hiermee toenmalig staatsecretaris van onderwijs Sander Dekker die in de Volkskrant van 2 september 2013 stelde dat hoog intelligente leerlingen net zoveel aandacht en uitdaging verdienen als kinderen die moeite hebben om mee te komen in het onderwijs (Rijksmuseum, 2015).

Vanuit die gedachte heeft het Rijksmuseum het Junior Fellowship (JF) ontwikkeld, een talentontwikkelingsprogramma dat gericht is op havo en vwo-leerlingen, zowel alfa als bèta, die interesse hebben in kunst en geschiedenis. Naast het enthousiasmeren, motiveren en belonen van talentvolle leerlingen, wil het Rijksmuseum jongeren van dichtbij kennis laten maken met praktische toepassingen van kunst en geschiedenis in de museumwereld: restauratie, conservering, tentoonstellingen en onderzoek. Het museum hoopt hiermee bij te dragen aan verdiepend kunst- en geschiedenisonderwijs in Nederland (Rijksmuseum, 2015).

Vanuit het Rijksmuseum bestaat de behoefte om het JF te evalueren, het wil hiermee het belang van dit talentontwikkelingsprogramma aantonen. Door de impact van het programma zichtbaar te maken hoopt het Rijksmuseum ook in de toekomst financiële ondersteuning aantrekkelijk te maken voor een particuliere begunstiger of bijvoorbeeld een fonds. Het Rijksmuseum heeft ons gevraagd de impact van deelname aan het programma vanuit het perspectief van de deelnemers te onderzoeken.

1.2 | Het Junior Fellowship

Het JF is een profielwerkstukprijs voor alle leerlingen van de bovenbouw van de havo en vwo in Nederland. Leerlingen kunnen hun profielwerkstuk (PWS) insturen en daarmee kans maken om een 5-daags traineeship in het Rijksmuseum te winnen. Het PWS is een examenonderdeel en dient om de samenhang en integratie van leerstofonderdelen binnen een profiel te bevorderen (www.examenblad.nl). Via verschillende communicatiekanalen, zoals sociale media, scholieren.com en posters in scholen, worden de leerlingen uitgenodigd om deel te nemen aan de profielwerkstukprijs. Om inspiratie voor hun PWS op te doen kunnen de leerlingen eerst een masterclass 'profielwerkstuk schrijven' volgen in het Rijksmuseum maar deze is niet verplicht.

Een interne vakjury van het Rijksmuseum, bestaande uit conservatoren, restauratoren en inhoudelijke medewerkers, beoordeelt de ingestuurde werkstukken op originaliteit, kwaliteit van het onderzoek en gebruik van bronnen (Rijksmuseum, 2018). De makers van de 10 beste werkstukken worden genomineerd voor de prijs en mogen deelnemen aan het 5-daags traineeship. Dit zijn gemiddeld 14 leerlingen per jaar omdat de profielwerkstukken vaak in tweetallen gemaakt worden. Alle werkstukken met een link naar de collectie komen in aanmerking om genomineerd te worden, ongeacht vanuit welk profiel of vak het werkstuk geschreven is (Rijksmuseum, 2018).

Een externe jury, bestaande uit experts uit verschillende vakgebieden kiest uit de nominaties het winnende profielwerkstuk. De winnaar wordt aan het einde van het traineeship op een feestelijke bijeenkomst in aanwezigheid van familie, vrienden, medewerkers van het museum en andere fellows bekend gemaakt. De winnaar ontvangt een studiebeurs van €1.500 waaraan verder geen voorwaarden zijn verbonden met betrekking tot de besteding (Rijksmuseum, 2018).

1.3 | Het traineeship

Het JF omvat het hele traject van de profielwerkstukprijsvraag, van werving tot prijsuitreiking. Belangrijk onderdeel is het traineeship. Deelnemers werken in het Rijksmuseum aan een actueel vraagstuk dat in het museum leeft. In dit proces worden ze begeleid door conservatoren, restoratoren en medewerkers van de NTR. De NTR, ontstaan vanuit een fusie tussen drie omroepen NPS, Teleac en RVU, is een publieke omroep met wettelijke taken op het gebied van informatie, educatie (inclusief wetenschap en geschiedenis), cultuur, jeugd en diversiteit (www.ntr.nl). De NTR is als externe partner betrokken bij het JF, vanuit de gezamenlijk gevoelde ambitie om een toekomstbepalende invloed te hebben op de talentontwikkeling van jongeren (Rijksmuseum, 2018).

De invulling van het traineeship is in de loop der jaren bijgesteld. Tijdens de eerste edities (2014-2015 en 2015-2016) onderzochten deelnemers hoe wetenschappelijke informatie op een heldere en logische manier gepresenteerd kan worden aan een publiek. Vanuit de inhoud van hun profielwerkstuk werkten ze toe naar het geven van een rondleiding in het museum. Daarnaast maakten de deelnemers gezamenlijk een lesvideo die aansloot bij de lesstof van het examen geschiedenis. De deelnemers schreven het script en regisseerden en filmde de video met behulp van professionals van de NTR. Ook doken de deelnemers intensief het Rijksmuseum in. Ze voerden gesprekken met conservatoren en restauratoren, ze bekeken een tentoonstelling, bezochten de restauratieateliers en kregen een cursus rondleiden (Rijksmuseum, 2015 en 2016).

Om het traineeship inhoudelijk meer samenhang te geven werd in 2016-2017 voor een centraal thema gekozen: het koloniale verleden van Nederland. Om samenwerking te bevorderen werkten de deelnemers in teamverband aan een inhoudelijke opdracht. Elk team maakte een korte video, een rondleiding over objecten uit één eeuw die verband hadden met het koloniale verleden van Nederland. De deelnemers werden door conservatoren en fellows van het museum begeleid en kregen een training 'Presenteren en Rondleiden'. In het traineeship werden zowel hun theoretische en analytische, als hun presentatie en interpersoonlijke vaardigheden aangesproken (Rijksmuseum, 2017).

Het traineeship 2017-2018 had als centraal thema 'Verloren ambachten'. De deelnemers kregen dit jaar een specifieke opdracht van de directie mee. Ze maakten een eigentijdse pilotvideo over een (voorwerp uit de) 'special collections' waarin het maakproces van deze bijzondere objecten centraal stond. Het eindresultaat presenteerden ze tijdens de prijsuitreiking aan de directie. Er werden vier teams gemaakt die zich verdiepten in een deelcollectie (muziekinstrumenten, juwelen, porselein en metaal). Elk team werd gekoppeld aan een conservator kunstnijverheid en een hedendaagse ontwerper of maker. De teams kregen intensieve inhoudelijke voeding van de conservatoren en leerden het schrijven van een script van een regisseur van de NTR. Ook

gingen ze op bezoek bij hedendaagse makers om te zien hoe het ambacht vandaag de dag nog leeft. Het leren rondleiden kreeg in deze editie een minder grote plaats (Rijksmuseum, 2018).

In 2018-2019 is de 5e editie gestart, deze was echter nog niet afgerond ten tijde van ons onderzoek. Omdat wij van deze editie nog geen impact kunnen meten hebben wij ervoor gekozen alleen de eerste 4 edities van het JF te onderzoeken.

2 | Theoretisch kader

2.1 | Buitenschoolse cultuureducatie

2.1.1 | Onderzoek naar buitenschoolse cultuureducatie

Versloot en Kleistra (2016) inventariseerden in de wetenschappelijke literatuur wat er bekend is over de bijdrage van buitenschoolse cultuureducatie aan de persoonlijke ontwikkeling van jongeren. Zij verwijzen naar de aanbevelingen van Deasy.

Deasy (2002) meent dat om beoogde effecten van kunsteducatieve programma's te onderzoeken, specifieke onderzoeks- en beoordelingsinstrumenten nodig zijn. Hij stelt dat onderzoek meer inzicht zou moeten verschaffen in de diepte en rijkdom van de ervaring en ook de specifieke aard van de leerervaring en de onderwijservaring zelf duidelijk moet beschrijven. Hij schrijft dat toekomstig onderzoek meer gericht dient te zijn op het langdurige effect van de ervaring van jongeren.

Versloot en Kleistra (2016) concluderen dat het onderzoeksveld zich nog steeds voornamelijk richt op het meten van programma effecten en dat de deelnemer zelf en zijn omgeving waarbij over het hoofd worden gezien. De meeste onderzoeken hebben betrekking op het bereiken van de doelgroep en de manier waarop en hoe lang de deelnemers hebben meegedaan. Ook presenteren diverse studies een opsomming van algemene randvoorwaarden zoals goed management, structurele financiering en training van het personeel. Dit zijn echter voorwaarden die aan de basis liggen van elke goed functionerende organisatie en niet direct gelieerd zijn aan de effectieve implementatie van een programma en de elementen om een succesvolle leeromgeving te creëren.

De onderzoekers concluderen dat er weinig Nederlands onderzoek beschikbaar is over buitenschools kunsteducatief aanbod in grootstedelijke wijken. De door hen bestudeerde rapporten zijn met name afkomstig uit de Verenigde Staten en Groot-Brittannië (Versloot en Kleistra, 2016).

2.1.2 | Voorwaarden voor effectieve buitenschoolse cultuureducatie

Versloot en Kleistra (2016) stellen vast dat er tegenwoordig met buitenschoolse kunsteducatie programma's een breed scala van effecten wordt nagestreefd zoals het ontwikkelen van sociale en communicatieve vaardigheden. Ze beschrijven welke kritische ingrediënten nodig zijn om buitenschoolse cultuureducatie te voorzien van een betekenisvolle leeromgeving.

Een authentieke werkplaats met de aanwezigheid van de juiste materialen kan volgens Versloot en Kleistra (2016) inspirerend en aanmoedigend werken. Ook wordt de blijvende betrokkenheid, waardering en interesse vergroot als de leeromgeving de jongeren de ruimte biedt om problemen zelf op te lossen. Met name hands-on programma's (gericht op praktische deelname) lijken veelbelovend, omdat die experimenteel en project gebaseerd leren aanbieden en jongeren de mogelijkheid geven om nieuwe vaardigheden te leren en te oefenen.

Het is van belang dat duidelijk is waar succesvolle en productieve deelname aan een programma toe leidt. Weten wat deelname oplevert, wat door de organisatie onder

succes wordt verstaan en welke stappen nodig zijn om resultaat te halen. In het toewerken naar een gezamenlijk eindresultaat kunnen jongeren elkaar aanvullen en van elkaar leren.

De relatie tussen jongeren en volwassenen is ook een belangrijke voorwaarde voor effectieve buitenschoolse cultuureducatie. Programma's die uitgaan van meester-gezelrelaties bij de organisatie van hun activiteiten en van de vermogens en sterke eigenschappen van jongeren, beïnvloeden het leren het meest positief. Het is bevorderlijk voor de relatie als de activiteit in kleinschalig verband georganiseerd is, de docenten geïnteresseerd zijn in de deelnemers, ze persoonlijk welkom heten en serieus luisteren naar wat de deelnemers te zeggen hebben.

Mentoren dragen naast vaardigheden ook sociaal en cultureel kapitaal over, wat jongeren helpt bij deelname aan andere activiteiten zoals werk of school. Sociaal kapitaal omvat de grootte en reikwijdte van het netwerk van een individu, evenals het vermogen om er individuele of collectieve voordelen uit te halen. Cultureel kapitaal wordt gedefinieerd als kennis en vaardigheden gerelateerd aan het opleidingsniveau van een individu.

'Relatief veel van het beschikbare onderzoek wijst in de richting van een positieve relatie tussen kunst en sociaal kapitaal' schrijven de onderzoekers. Met name voor jongeren geldt dat deelname aan activiteiten tot meer sociale interactie, een verbeterd gevoel van eigenwaarde, betere communicatieve vaardigheden en de ontwikkeling van sociale relaties en netwerken leidt (Versloot & Kleistra, 2016).

2.2 | Talentontwikkeling

2.2.1 | Voorwaarden voor talentontwikkeling

Talent lijkt een moeilijk te definiëren begrip schrijft Van Hoorik (2011). Het lijkt synoniem aan aanleg, begaafdheid, kunde, gave, geschiktheid. In de wetenschappelijke literatuur wordt dit echter bestreden. Om succesvol te zijn moet men veel oefenen én op het juiste moment op de juiste plek te zijn. Goede prestaties 'komen niet aanwaaien' bij een getalenteerd persoon. Goede begeleiding, een steunend netwerk, geschikte en bereikbare trainingsfaciliteiten en -omstandigheden en een groot doorzettingsvermogen zijn ook essentieel om tot prestatiegroei te kunnen komen.

Ericsson beschrijft dat het woord 'expert' van dezelfde stam komt als 'experience' en 'experiment' en verwijst naar het leren van ervaring. Uit onderzoek blijkt dat het hebben van meer ervaring op zich niet tot betere prestaties leidt, het maakt de prestatie alleen minder inspannend en meer automatisch. Prestaties verbeteren aanzienlijk wanneer er sprake is van 'deliberate practice' waarbij het krijgen van directe feedback een belangrijke factor is om te kunnen ontwikkelen (Ericsson, 2014).

Van Hoorik (2011) verwijst naar deze 'deliberate practice' theorie van Ericsson en stelt dat talent niet tot ontwikkeling kan komen zonder een aantal fundamentele randvoorwaarden. Onder 'deliberate practice' wordt een vooraf goed doordacht plan verstaan waarbij de activiteiten gericht zijn op een duidelijk doel, namelijk het verhogen van de prestatie. De belangrijkste kenmerken hierbij zijn dat er duidelijk omschreven moet zijn wat er geleerd moet worden, de training-, of oefentaken moeten aansluiten op het niveau van de lerende, er moeten mogelijkheden zijn voor herhaling, fouten moeten gemaakt en gecorrigeerd kunnen worden en er moet sprake zijn van een goede feedback.

Steun uit het eigen sociale netwerk is een belangrijke factor bij talentontwikkeling. Zowel praktische en financiële steun, als morele steun in de vorm van stimulering en emotionele opvang. Onvoldoende sociale en financiële steun kan een remmende factor zijn, maar ook te veel stimulering kan een averechtse werking hebben waarbij het talent door de te hoge verwachtingen en druk afhaakt (Van Hoorik, 2011, p. 22).

Succesvolle talentontwikkeling kan de handelingsmogelijkheden van jongeren vergroten door de ontwikkeling van hun identiteit. Door het toenemen van sociale competenties en het vermogen en inzicht om die in sociale verbanden te benutten worden sociale bindingen versterkt en het sociaal kapitaal vergroot. Het zal een positieve invloed hebben op het verdere leven van de jongere op het gebied van opleiding en werk waar zij hun talenten ook zullen willen inzetten en ontwikkelen (Van Hoorik, 2011).

2.2.2 | Hoge intelligentie en creatief denkvermogen

Het huidige kabinet meent dat veel bovengemiddelde leerlingen een uitdaging missen op school waardoor ze onder hun kunnen presteren. Ze worden vaak aan hun lot overgelaten. 'Die komen er wel op eigen kracht', lijkt het devies. Het kabinet wil een ambitieuze leercultuur creëren waarin talenten worden gestimuleerd en beloond (www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/talent-op-school/leerlingen-uitdagen-en-stimuleren).

Den Haring (2017) deed onderzoek naar aspecten van creativiteitsontwikkeling in het onderwijsaanbod aan hoogbegaafde leerlingen in het voortgezet onderwijs. Alhoewel de begrippen creativiteit en hoogbegaafdheid multidimensionaal zijn, wordt met hoogbegaafdheid over het algemeen een hoge intelligentie bedoeld en wordt het creatieve denkvermogen gezien als een manier van denken die tegengesteld is aan de traditionele en logische denkmethoden.

Hoogbegaafdheid en het creatieve denkvermogen worden bij leerlingen niet altijd herkend waardoor er niet goed in hun onderwijsbehoefte wordt voorzien. Dit kan tot sociale, emotionele en motivationele problemen leiden.

Het verrijkings- en verbredingsaanbod voor excellente leerlingen is meestal gericht op de cognitieve intelligentie, de creatieve leer- en denkwijze die ook kenmerkend is voor deze leerlingen wordt niet aangesproken.

Om tegemoet te komen aan de specifieke onderwijsbehoeften van deze leerlingen dient complexere leerstof aangeboden te worden. Het creatieve denkvermogen wat het mogelijk maakt om verschillende domeinen met elkaar te verbinden, biedt hierbij een uitkomst. De leerling wordt zo gestimuleerd en uitgedaagd om verschillende leer- en denkstijlen te gebruiken, waarbij een onderzoeks- en betekenisgerichte leerhouding centraal staat (Den Haring, 2017).

2.3 | Persoonlijke ontwikkeling

Kinderen leren door te doen stelt Brederode (2017). Ze vallen en vinden zelf manieren om weer op te staan. Ze leren gebaseerd op zintuiglijke ervaringen en worden gevormd door nieuwe belevingen en gevoelens. In dit proces zijn ze enerzijds op zoek naar individuele vrijheid en anonimiteit en anderzijds naar de geborgenheid van het collectief. Door het

voortdurend zoeken naar een evenwicht tussen behoudzucht en vrijheidsdrang vindt ontwikkeling plaats (Brederode, 2017).

Volgens ontwikkelingspsycholoog Erikson is de adolescentie de overgangsfase waarin de kindertijd wordt afgesloten en volwassenheid wordt voorbereid. Het is een belangrijke periode in het ontwikkelen van een eigen identiteit, waarbij identificaties uit de kindertijd omgevormd en opnieuw uitgelijnd worden tot een volwassen identiteit. Deze ontwikkelingen worden als het ware genormeerd door de omgeving waarin iemand leeft (Côté, 2018).

Van der Wal & de Wilde (2017) beschrijven aan de hand van de theorie van Erikson verschillende aspecten die een rol kunnen spelen bij het ontwikkelen van persoonlijkheid. De sociale omgeving van adolescenten is volgens hen erg belangrijk. Erkenning en herkenning vanuit sociale interactie heeft veel positieve impact op de persoonsvorming. Een ander aspect is het eigen maken van nieuwe vaardigheden en het leren omgaan met nieuwe situaties. Nieuwe ervaringen en veranderingen maken dat jongeren zich moeten aanpassen en een rol moeten aannemen, dit zorgt ervoor dat jongeren zich afvragen wie ze nou eigenlijk zijn. Hierdoor groeit het besef van identiteit. Zicht op een zinvolle toekomst maakt volgens de psycholoog dat jongeren doelen kunnen stellen. Doelen die motivatie geven voor de toekomst, bijvoorbeeld om een bepaald beroep uit te oefenen (Van der Wal & de Wilde, 2017).

2.4 | *Room to Rise*

Er zijn weinig tot geen onderzoeken naar de impact van deelname aan intensieve tienerprogramma's gezien vanuit de deelnemers. In de Verenigde Staten is wel een uitgebreid onderzoek verricht. Linzer en Munley (2015) onderzochten in *Room to Rise* jongeren die deelnamen aan programma's van het Whitney Museum of American Art, het Walker Art Center, het Contemporary Arts Museum Houston en het Museum of Contemporary Art, Los Angeles. Vergelijkbaar met het JF waren deze programma's ook gericht op talentontwikkeling bij jongeren en werd de impact gemeten vanuit het perspectief van de deelnemers.

Uit *Room to Rise* bleek dat de langetermijneffecten van deelname op de deelnemers groot zijn. Deelname had impact op de ontwikkeling van hun persoonlijke identiteit en zelfkennis, op het ontwikkelen van sociale en emotionele vaardigheden, ze leerden over kunst en cultuur, participeerden in kunst, en ontwikkelden leiderschap.

Wij hebben dit onderzoek als inspiratie gebruikt. Net als bij het JF werd er bij deze programma's op een authentieke manier gewerkt en was de betrokkenheid van de staf groot. Anders dan bij het JF werden deelnemers geselecteerd op diversiteit en was de programmaduur langer.

Het onderzoek wijst ook op de publieke waarde die musea genereren via deze jonge volwassenen die de impact van hun ervaringen delen met hun families en hun leeftijdsgenoten. De persoonlijke verhalen en waarnemingen in het eindrapport geven inzicht in hoe deze effecten zich blijven verdiepen en veranderen in de loop van de tijd. Het onderzoek suggereert dat andere musea vergelijkbare effecten kunnen hebben (Linzer & Munley, 2015).

3 | Vraagstelling

Doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in de impact van deelname aan het JF op het leven van de deelnemers vanuit hun eigen perspectief. Wij formuleerden de volgende onderzoeksvraag:

Hoe hebben de deelnemers het Junior Fellowship (JF) ervaren en wat is volgens hen de impact van deelname op hun leven?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden maken wij gebruik van vier deelvragen:

1. Hoe hebben de deelnemers het Junior Fellowship (JF) ervaren?
2. Wat is volgens de deelnemers de impact van deelname op hun sociaal en cultureel kapitaal?
3. Wat is volgens de deelnemers de impact van deelname op hun persoonlijke ontwikkeling?
4. Wat is volgens de deelnemers de impact van deelname op de rol van kunst en cultuur in hun leven?

Deelvraag 1 belicht het programma zelf en hoe de alumni erop terugkijken. In deelvraag 2 kijken we hoe dit effect heeft gehad op hun kennis en vaardigheden en op het hebben en benutten van hun netwerk. Deelvraag 3 belicht hoe zij persoonlijk veranderd zijn door deelname en in deelvraag 4 kijken we hoe de deelnemers nu zelf met kunst en cultuur omgaan.

4 | Methode

Om de hoofdvraag van dit onderzoek te kunnen beantwoorden hebben wij gebruik gemaakt van een evaluerend onderzoek met verschillende methodes, een enquête en een casestudy met interviews aan de hand van foto's.

4.1 | Dataverzamelmethode en respondenten

4.1.1 | Enquête

Het Rijksmuseum maakt gebruik van QuestionPro om klantgerichte onderzoeken te doen. Question Pro is een professioneel systeem voor de creatie, de uitvoering en de analyse van online enquêtes. Wij hebben onze enquête binnen dit platform gemaakt.

We hebben alle 61 oud deelnemers van het JF per email een link naar de enquête toegestuurd. De enquête bestond uit 23 vragen, een combinatie van gesloten, halfopen en open vragen (Bijlage 1). De vragen waren geïnspireerd op de enquête van Room to Rise (Linzer & Munley, 2015) en gericht op het verkrijgen van inzicht in de ervaringen tijdens het programma en de impact van het programma op het leven van de deelnemers, gezien vanuit de deelnemers zelf. Tevens boden deze data ons de mogelijkheid een representatieve selectie van kandidaten maken voor het vervolgonderzoek.

De enquête is 37 keer volledig ingevuld. Vier respondenten hebben de enquête niet afgerond, maar wel bijna. Wij hebben ervoor gekozen om ook deze data mee te nemen in het onderzoek.

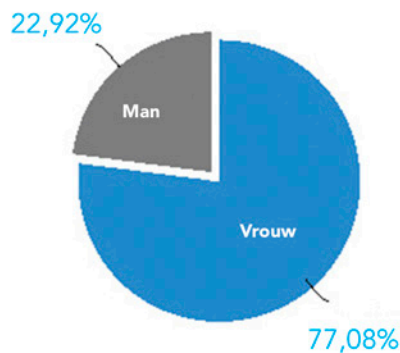
4.1.2 | Respondenten enquête

De 41 respondenten zijn afkomstig uit heel Nederland, al ligt het accent wel op het midden van Nederland (figuur 1).

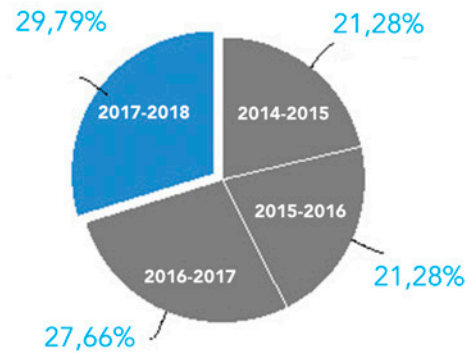

Figuur 1

Het zijn adolescenten tussen de 18 en 23 jaar die in de laatste jaren van hun vwo-opleiding mee hebben gedaan aan het JF. Deelname aan het traineeship is sinds 2017-2018 ook mogelijk voor havo-leerlingen. In dat jaar was er één fellow van de havo afkomstig maar deze heeft de enquête niet ingevuld waardoor onze respondenten allen van het vwo kwamen. Van de respondenten was 77% vrouw en 23% man (figuur 2). Dit komt overeen met de man/vrouw verhouding van alle alumni (79% vrouw en 21% man). De verdeling van respondenten over de 4 jaren die wij onderzoeken is redelijk in evenwicht (figuur 3).

Figuur 2 | Wat is je geslacht?

Figuur 3 | Welk jaar deed je mee?

De meeste respondenten studeren nu, een aantal doet twee studies. Dertig keer worden studies genoemd die wij classificeren als gerelateerd aan kunst en cultuur. Negentien respondenten volgen studies die niet direct gelinkt zijn aan kunst en cultuur. Opvallend is dat hiervan zeven respondenten rechten studeren.

Zeven respondenten geven aan geen vervolgopleiding te hebben gedaan na de middelbare school, wij hebben echter niet naar de reden gevraagd. Dit zou kunnen zijn dat 30% van de alumni meededen in 2017-2018 en zij dus pas in de zomer van 2018 hun diploma haalden. Het is heel goed mogelijk dat een aantal van hen gekozen hebben voor een tussenjaar.

4.1.3 | Respondenten casestudy

We hebben de resultaten van de enquête zorgvuldig bestudeerd en op basis hiervan de volgende criteria voor de respondenten van de casestudy vastgesteld:

- Jaar van deelname
- Man-vrouw verhouding
- Geografische spreiding
- Hoe hoog of laag de impact van deelname aan het JF op de studiekeuze gescoord werd
- Toestemming van respondent om benaderd te worden

We selecteren drie respondenten uit de eerste editie omdat deze de impact over een langere periode kunnen beschrijven. Uit de andere drie edities selecteren we er ieder één.

We selecteren de volgende respondenten (figuur 4):

respondent	m/v	woonplaats	studie	jaar	impactscore
1178	m	Amsterdam	HBO Media, Informatie en Communicatie	2014-2015	7
2539	v	Amsterdam	Geschiedenis / Master Museumstudies	2014-2015	7
2498	v	Amsterdam	Planologie en Sociale Geografie	2014-2015	3
6786	v	Groningen	International relations and organisations en Milieu- en Natuurwetenschappen	2015-2016	2
0496	v	Maastricht	Biomedische Wetenschappen	2016-2017	7
0381	m	Tiel	Rechten	2017-2018	4

Figuur 4 | Respondenten casestudy

1 = helemaal geen impact – 7 = een grote impact

4.1.4 | Casestudy

De casestudy bestond uit zes verdiepende interviews aan de hand van een foto opdracht (Bijlage 2). In de foto opdracht vroegen we de respondenten vijf foto's te verzamelen waarin de impact van hun deelname aan het traineeship zichtbaar is en deze mee te nemen naar het interview. Deze foto opdracht is afgeleid van de Photo Journal methode. Dit is een participatieve methode waarbij respondenten fotografie en verhalen over hun foto's gebruiken om kwesties te laten zien die voor hen van belang zijn en die moeilijk met woorden kunnen worden uitgedrukt. (Nykiforuk, Vallianatos & Nieuwendyk, 2011). Deze methode sluit goed aan bij de belevingswereld van onze doelgroep en biedt een laagdrempelige en persoonlijke manier om de impact op hun leven nu te tonen.

Tijdens de interviews vroegen we de respondenten hun vijf foto's toe te lichten. Ze vertelden vanuit de foto's hun verhaal waarop wij vervolgens verdiepende vragen stelden over hun meningen, gevoelens en hun persoonlijke ontwikkeling. Zo konden we steeds dieper ingaan op de reflecties van de respondenten.

De opzet maakte dat de regie tijdens de interviews bij de deelnemers lag en het interview niet vanuit vooraf gestructureerde vragen verliep. De uitkomsten waren zodoende verschillend.

Eén interview vond plaats bij Marit thuis, twee op de Breitner academie en één in het Rijksmuseum. Van de zes interviews zijn er twee via skype afgenomen, omdat de respondenten ver weg wonen en dit de enige manier was om ze te kunnen spreken. We hebben gezamenlijk de zes interviews afgenomen waarbij de één het woord voerde en de ander observeerde.

4.2 | Data-analyse

Van de resultaten van de enquête werd door QuestionPro automatisch een data-analyse gegenereerd. De gesloten vragen geven een statistische analyse en de open vragen leveren kwalitatieve data op. Beide data zijn verwerkt bij het schrijven.

De interviews zijn getranscribeerd en ingevoerd in het data analyseprogramma ATLAS.ti. We hebben eerst samen één interview open gecodeerd om tot gezamenlijke codes te komen. De resterende interviews hebben we ieder individueel gecodeerd. Vervolgens hebben we elkaars gecodeerde interviews kritisch nagelezen om de validiteit te waarborgen. Uiteindelijk zijn we weer bij elkaar gekomen en werd alles samengevoegd, gespecificeerd of verwijderd. Ook hebben we onderscheid gemaakt tussen hoofd- en subcodes waardoor een codeboom is ontstaan. De hoofdcodes zijn aan de literatuur en aan de deelvragen gekoppeld. De codeboom is opgenomen als bijlage (Bijlage 3).

4.3 | Ethische overwegingen/ consent

De respondenten van het vervolgonderzoek hebben schriftelijk toestemming gegeven voor deelname aan het onderzoek en gebruik van de daarmee verkregen gegevens via een consentbrief (Bijlage 4).

5 | Resultaten

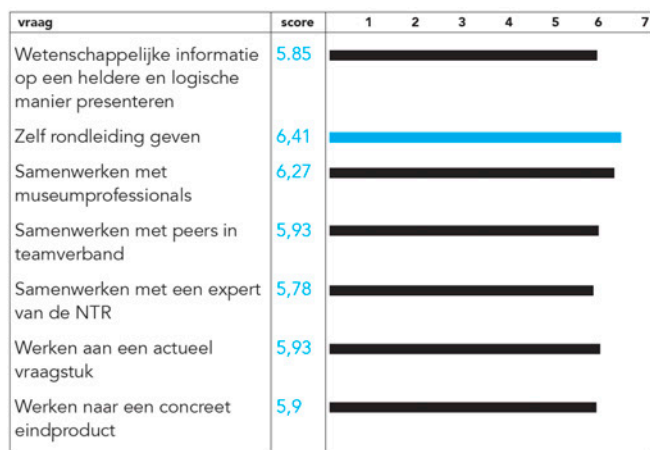
Onder 5.1 geven wij antwoord op deelvraag 1. In 5.2, 5.3, en 5.4 behandelen we achtereenvolgens deelvraag 2, 3 en 4.

5.1 | Deelvraag 1 Hoe hebben de deelnemers deelname aan het JF ervaren?

Op de vraag of respondenten hun deelname aan het JF in vijf woorden kunnen beschrijven antwoorden zij met louter positieve bewoordingen, ook is er veel overeenstemming in de gekozen woorden. Eén keer wordt 'schools' genoemd, wat misschien niet positief bedoeld is, verder noemen de respondenten 'leerzaam' (26x), 'gezellig' (16x), gevolgd door (top)ervaring (14x), ontwikkeling (9x), backstage (6x) en bijzonder (5x). 'Samenwerken' en 'uniek' worden ieder vier keer genoemd en dan zijn er nog een hele rij superlatieven die één, twee of drie keer genoemd worden.

Gevraagd naar welk statement hun ervaring het beste omschrijft scoort 58% 'Het was een van de meest belangrijke ervaringen'. De overige 42% scoort 'Het was een goede ervaring'. De andere 3 opties ('Ik herinner me niet zoveel', 'Het was een slechte ervaring', 'Het was oké', 'niet goed en niet slecht') scoren alle drie 0%.

We vroegen de respondenten om aan te geven hoe waardevol verschillende aspecten van het programma voor hen zijn geweest. Ook hier was de waardering erg positief (Figuur 5).

1 = niet waardevol - 7 = ontzettend waardevol

Figuur 5 | Welke onderdelen van het JF waren voor jou waardevol?

In 5.1.1 en 5.1.2 lichten we deze ervaring verder toe door specifiek te kijken naar de impact van het werken in een authentieke context en naar hoe de deelnemers de begeleiding hebben ervaren.

5.1.1 | Een authentieke context

Alhoewel de invulling van het traineeship in de loop der jaren is aangepast (zie 1.1.2), zijn de hoofdlijnen in grote lijnen gelijk gebleven. De omgeving waarbinnen het

traineeship plaatsvindt, het in groepsverband samenwerken, het werken aan een duidelijke opdracht met een helder einddoel en het werken met de professionals.

Respondenten beschrijven in de enquête in hun eigen woorden wat het beste onderdeel van het programma was: 'Leren presenteren' en 'Een rondleiding geven' wordt door bijna iedereen genoemd. 'Werken met de professionals' en 'Een kijkje achter de schermen krijgen' volgen op de voet. "Het zelf bedenken en geven van een rondleiding vond ik het beste onderdeel, omdat je hierbij meerdere (geleerde) vaardigheden moet aanspreken /inzetten. Je spreekt je kennis en je creativiteit aan en je werkt aan je presentatieskills" (Respondent 8945).

Over het sluitstuk van het JF, de prijsuitreiking van de PWS-wedstrijd, hebben de respondenten gemengde gevoelens. "Helemaal aan het einde was het van oja, er moet ook nog iemand winnen" (Respondent 2539). Deelname aan het traineeship wordt al als prijs ervaren. "Dat je die rondleiding mocht doen op zaal, daar was iedereen zo op gefocust, dat het winnen en die prijsuitreiking iets was van, oja dat komt nu ook nog" (Respondent 2539). Tijdens het traineeship ontstaat een hechte groep en door de prijsuitreiking komt daar opeens toch een rangorde in die voor respondent 6786 niet helemaal eerlijk voelde. "Je kan een toneelstuk niet vergelijken met een modeshow, vind ik, of met iemand die een boek schrijft. Het is zo'n ander kaliber allemaal."

De prijsuitreiking zelf wordt wel als zeer feestelijk en waardevol benoemd, deelnemers van andere jaren zien elkaar terug bij de prijsuitreiking. "Het is wel heel leuk om te zien dat het echt ook een traditie wordt, er is zeker nog een clubje van vijf, zes man die elk jaar ook komt" (Respondent 1178).

Respondenten geven aan dat het werken in een authentieke omgeving anders was dan ze gewend waren en ook de nodige uitdagingen met zich meebracht. "Er was niemand die zei dat is goed of fout, alles was goed. Dat is wel lastig, op de middelbare school had je altijd van die restricties over wat erin moest zitten, zo moet het vormgegeven zijn" (respondent 0496). Respondent 7675 beschrijft dat er een goede balans in zat. "De combinatie van ondersteuning en eigen initiatief zorgde ervoor dat ik me niet verloren voelde in de opdracht, maar wel het idee kreeg serieus genomen te worden en de vrijheid te hebben". Ook respondent 0496 beschrijft dat ze veel vrijheid kregen:

Wij kregen gewoon een project, een doel of een probleemstelling, en je moest zelf zien vorm te geven, volgens mij voor het creëren van de film, kwamen er ook mensen van het NTR. Die dan hielpen met het maken van de film, maar daarvoor moest je wel zelf al een plan hebben. We hadden nog nooit een film gemaakt. Je hebt wel een script, en daar waren we best wel goed in, maar hoe ga je dat verfilmen? Wie gaat er acteren? Je mocht alles gebruiken, overal mocht je naartoe.

De deelnemers mochten overal in het museum komen en leerden zo de wereld achter de schermen kennen. Ze kregen inzicht in hoe een museum functioneert. Wie of wat daar allemaal voor nodig is en dat er heel veel gebeurt waar de gewone bezoeker geen weet van heeft. Respondent 1178 vertelt dat inzicht krijgen in hoe het museum als bedrijf werkt voor hem een grote impact heeft gehad.

Maar de grootte van de organisatie en wat er allemaal achter zit, dat er bijvoorbeeld een onderwijsafdeling is, daar denk je nog helemaal niet over na voordat je een keer ziet van oh, die bestaan daadwerkelijk. En ook dat je dan denkt van misschien dat ik er later zelf ook wel zou willen werken, in een museum. Dat is niet iets wat direct het eerste in mij opkomt, maar ik weet wel dat er mogelijkheden zijn, met mijn interesses. (Respondent 1178)

Ook Respondent 2539 en Respondent 2498 vonden het heel speciaal dat ze overal mochten komen. "Je weet dan ook de weg al een beetje en dat is leuk" (Respondent 2539). "Het was gewoon heel bijzonder dat wij als zeventienjarigen een eigen rondleiding mochten geven in het Rijksmuseum, dat wij dan de weg wisten, dat gebouw is natuurlijk onmogelijk in het begin. Dat vonden we heel volwassen, spannend en leuk" (Respondent 2498).

Respondent 6786 noemt het herinneringen die je nooit meer kwijtraakt. "Want ik heb echt een geweldige tijd gehad, ook in het restauratiecentrum en bij de depots en zo, dat vond ik allemaal echt geweldig om te zien". Ze omschrijft zichzelf als heel leergierig.

En ik vond het heel leuk dat er een soort neutronenschietapparaat stond, dat moesten we toen net leren tijdens natuurkunde. Ik denk dat ik dat misschien wel het interessantst vond van het traineeship. Ook het verf maken vond ik heel leuk. We kregen ei en pigment en dan moest je zelf een citroen schilderen, dat vond ik erg leuk om te doen. (Respondent 6786)

In 2017-2018 maakten deelnemers een video over een voorwerp uit de collectie waarin het maakproces centraal stond. Ze werkten in vier teams en elk team werd gekoppeld aan een conservator en een hedendaagse ontwerper of maker. Respondent 0381 vertelt over deze ervaring aan de hand van zijn foto van zijn groepje.

Ja, het was een man op leeftijd in Utrecht en we gingen naar zijn werkplaats en hij kon heel erg gepassioneerd vertellen over wat hij dag in dag uit deed en soms echt jaren, maanden duurde voordat hij een eindproduct had. En om dat te zien, dat hij daar nog steeds zo veel plezier in ervaart, dat kan ik heel erg waarderen. Ik denk niet dat het op het eerste gezicht iets is wat je snel zou doen, een replica maken van een oud instrument, want ja, er zijn betere manieren om nieuwe instrumenten te maken, maar om zo'n man en zijn vak te zien, vond ik wel bewonderingswaardig (Respondent 0381).

De conservator die hen begeleidde heeft veel indruk gemaakt. “Ja, ik kan ook zien dat mensen hierdoor besluiten conservator te worden” (Respondent 0381).

Hij vertelde dat hij een heel aantal jaar, eerst in Italië had gestudeerd en toen bij toeval naar het Rijksmuseum is gegaan. Hij was het hoofd van de afdeling muziekinstrumenten. Ik had het gevoel dat hij heel veel wist over dit soort dingen. Om met zo iemand te praten, die gewoon heel veel passie heeft, ik vind dat altijd zo fijn om te horen. Als iemand plezier heeft in wat ‘ie doet. Dan denk ik, dat wil ik ook”. (Respondent 0381)

Respondent 8400 noemt in de enquête het bezoek bij een kunstenaar als het beste onderdeel van het programma. “Ik vond het heel bijzonder om in het atelier te mogen kijken en zelf een eeuwenoude techniek te beoefenen”.

5.1.2 | Begeleiding

Respondent 0381 beschrijft dat het Rijksmuseum actief inzette op groepsvorming door het programma te beginnen met teamoefeningen. Deze oefeningen waren confronterend voor de respondenten omdat ze zichzelf moest laten zien, maar zorgden daarmee ook voor verbinding “We hebben dus de eerste dag dat we er aankwamen allemaal van die teamoefeningen gedaan. Mediteren in een hal en zo. Ik kreeg gelijk het gevoel, dat is een groep mensen die zo denken als ik. Dat was op mijn school en in mijn stad helemaal niet” (Respondent 0381). Ook respondent 0496 vindt dat het Rijksmuseum dit goed gestructureerd heeft “ik kende letterlijk niemand daar, maar binnen een uur zit je al zo met elkaar te werken. Na dag één waren we al heel close en dag twee begon alsof we elkaar al jaren kenden” (Respondent 0381). Respondent 8400 schrijft dat de gezamenlijke lunch met de medewerkers van het Rijksmuseum een waardevol onderdeel van het traineeship was. “Met name de verhalen hoe iedereen bij het museum terecht is gekomen en de contacten die het heeft opgeleverd”.

Bijna alle geïnterviewde jongeren benoemen dat de wijze waarop ze begeleid werden hun zelfvertrouwen heeft vergroot. Respondent 2539 geeft aan in het begin heel onzeker te zijn geweest. Maar door de enthousiaste begeleiding in het traineeship won ze aan zelfvertrouwen. Ze vertelt dat ze zich er in de watten gelegd voelde en dat ze daardoor het gevoel kreeg dat het echt om haar draaide.

Ik denk dat het vooral die sfeer was, je werd heel trots gemaakt over je eigen werk, daardoor ga je daar ook meer staan van ik heb iets te vertellen, bam! Ik had een hele enthousiaste rondleider, die je echt aanmoedigde van ‘oh ja superleuk! Dan kan je dit vertellen!’ “Dus dan ging ik al helemaal zo van...” [Respondent 2539 neemt hier een pose aan die enthousiasme en trots lijkt uit te drukken].

Alle geïnterviewde respondenten geven aan dat de professionals die hen begeleidden duidelijk persoonlijke aandacht voor de deelnemers toonden. “De begeleiding had dan mijn werkstuk gelezen, wat natuurlijk al heel leuk is”. “Toen we ons PWS gingen brengen naar de afdeling educatie kwam iedereen kijken en zo van kijk hoe leuk dit allemaal” (Respondent 2498). Respondenten 1178 en 2498 zeggen dat zij zich serieus genomen voelden, en dat dat kwam omdat ze als gelijken werden behandeld. “We waren natuurlijk

maar zestien, zeventien, achttien, en je werkt toch met mensen die al jarenlange ervaring hebben, vooral de manier waarop ze met je omgingen was eigenlijk heel volwassen” (Respondent 1178).

Ze waren echt met ons in gesprek alsof we op hetzelfde niveau waren, we werden niet als middelbare scholieren behandeld. Ze wilde echt onze input. Ze lieten ons voelen dat we iets bijzonders hadden gemaakt. Ook toen met die rondleiding, kwamen er allemaal externe mensen, we voelden ons niet onderschat. Dat was heel fijn. We werden als gelijken behandeld, ze waren oprecht geïnteresseerd in onze projecten, dat gaf ons zelfvertrouwen. (Respondent 2498)

Respondent 1178 noemt dat de medewerkers van het Rijksmuseum “vooral keken naar wat je al wel kon. En daarop voort gingen bouwen”. Hij vond dat enorm fijn.

Heel bijzonder hoe zij ons benaderden, wij leerden daardoor dat het ook zo kan. We waren niet superjong maar wel rond de 17. En toen zagen we dus dat je ook zo met volwassenen om kan gaan, dat was heel fijn om te zien. (Respondent 2498)

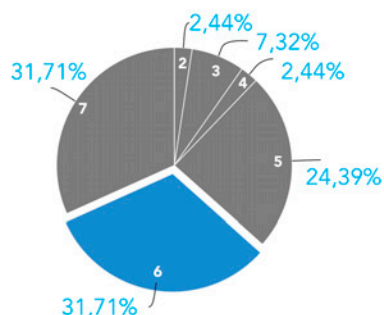
5.2 | Deelvraag 2 Wat is volgens de deelnemers de impact van deelname op hun sociaal en cultureel kapitaal

In deelvraag 2 beschrijven wij hoe deelname aan het JF het netwerk van de deelnemers heeft beïnvloed. Of ze ervaren dat ze een netwerk hebben, waar dat uit bestaat en of ze ook gebruik maken van dit netwerk. Ook beschrijven we of de deelnemers kennis en vaardigheden hebben ontwikkeld.

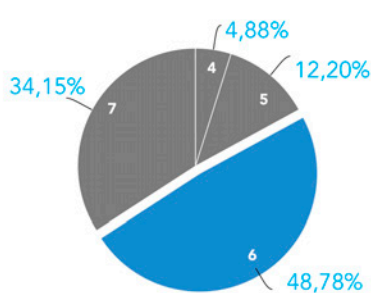
5.2.1 | Grootte en reikwijdte van het netwerk

We vroegen in de enquête of de respondenten nog contact hebben met mensen van het JF. Zes respondenten antwoorden ontkennend. Hier hebben wij verzuimd te vragen ‘waarom niet’ dus daar kunnen we niets over zeggen. De overige 32 respondenten geven aan wel contact met andere mensen van het JF te hebben.

De relatie met andere deelnemers en de relatie met medewerkers van het museum worden als heel belangrijk gezien (figuur 6 en 7).

Figuur 6 | De relatie met andere deelnemers

Figuur 7 | De relatie met medewerkers van het Rijksmuseum

1 = helemaal niet belangrijk - 7 = extreem belangrijk

Uit de interviews blijkt dat de deelnemers zich langzaam realiseren dat het JF hen een netwerk heeft opgeleverd. Met hun medefellows, met medewerkers van het Rijksmuseum, maar ook met deelnemers uit andere jaren, onder andere via evenementen waar het Rijksmuseum hen voor uitnodigt. “Het was leuk omdat we toen ook meer in contact konden komen met fellows van andere jaren. Je kwam mensen tegen die hetzelfde hadden gedaan als wij maar toch net iets anders hadden ervaren, dat vond ik wel interessant” zegt Respondent 0381. “Nu is het meer gewoon hele leuke kennissen, maar kijk, het is wel een netwerk” vertelt Respondent 6786.

De respondenten beschrijven de band met de partner, waarmee zij het PWS maakten, door de gezamenlijke ervaring enorm versterkt is. Ze omschrijven het als een zeer hechte vriendschap waar ze zich veilig, gesteund en gezien in voelen. Respondent 6786 kiest vier foto's waar deze partner ook op staat. ‘Wij zijn nog steeds beste vrienden, dus daar heeft het JF wel echt aan bijgedragen denk ik’.

Net als respondent 6786 heeft ook respondent 1178 een foto meegenomen van hem en de partner waarmee hij het PWS maakte. De band tussen hen is door het traineeship heel hecht geworden zegt hij, “je leert elkaar ook wel op een andere manier kennen dan dat je normaal zou doen als je uitgaat met ze of in de klas zit”.

“Tijdens het traineeship word je ook gemotiveerd om nieuwe mensen te leren kennen en nieuwe mensen leren jou kennen, dat is eigenlijk een soort netwerk maar dan anders.” Hij voelt een sterke verwantschap met de andere fellows omdat die volgens hem allemaal gemeenschappelijke kwaliteiten bezitten.

Sowieso een stap extra willen zetten, dus niet tevreden zijn met een zesje maar gewoon echt meer willen. Er lol in hebben ook vooral, het moet iets leuks zijn, het is niet verplicht is. Ja en gewoon toch wel heel sociaal zijn, dat is toch ook wel iets... Je moet daar andere mensen leren kennen, wildvreemden, en je komt op een vreemde plek, en daar moet je wel van houden. Als dat niet bij je past dan... ben je zit je op de verkeerde plek denk ik dan. Maar juist omdat je al hebt meegedaan, extra inzet hebt getoond, komt er wel een soort mens naar voren die dan ook echt uiteindelijk genomineerd wordt. Als je daar dan ook nog eens een programma aan geeft van vijf dagen bij het Rijksmuseum, dan heb je echt wel bepaalde eisen gesteld aan de personen die meedoen. (Respondent 1178)

Respondent 7055 vond de manier waarop de fellows met elkaar omgingen fantastisch en beschrijft dat iedereen werd inbegrepen. “We zijn allemaal vrienden geworden door het fellowship, het voelde helemaal niet aan als een wedstrijd voor het beste profielwerkstuk. Het was voor iedereen gewoon een topervaring!”

5.2.2 | Netwerk inzetten

Respondent 1178 heeft bij het vinden van stageplekken profijt gehad van zijn deelname aan het JF. Hij toont een foto van zijn huidige stage bij een grote Nederlandse bank.

Het stond duidelijk op mijn CV natuurlijk dat ik mee had gedaan aan het JF en daar kwamen ook wel wat vragen over. Ik denk dat dat ook is waarom ik aangenomen ben bij die stage, want ze hadden vrij strenge criteria. En werken ook liever met wo-studenten dan met hbo-studenten. Maar uiteindelijk konden ze me binnen twee dagen vertellen dat ik toch wel aangenomen was. (Respondent 1178)

Respondent 2539 werkt tegenwoordig naast haar studie in het Rijksmuseum en volgt een stage in museum De Pont in Tilburg. Ze vertelt dat ze naar aanleiding van deelname is gaan solliciteren bij het Rijksmuseum en acht de kans groot te zijn aangenomen doordat ze de medewerkers al kende.

Met de andere fellows heeft ze vooral via sociale media contact “ik heb ze allemaal op Facebook, Instagram. Dus daardoor zie je wel wat.” Ze toont een foto van een bijeenkomst van de fellows “wij hebben nog steeds een hele actieve appgroep van het eerste jaar.” Ze is zich meer bewust van de mogelijkheden die een netwerk kan bieden. “Ik heb nu ook sinds twee weken LinkedIn en dan heb je iets meer bewustzijn van oja, dat is een netwerk” (Respondent 2539).

Respondent 2498 zegt blij te zijn met de contacten die ze met medewerkers van het museum heeft. “Ze namen ons serieus en wilden het contact onderhouden, nu nog steeds. Ik kreeg zelfs een keer een nieuwjaarskaart”. Over het netwerk zegt ze dat het gewoon nuttig is om te hebben. Net als respondent 2539 werkt ze naast haar studie in het Rijksmuseum en meent dat het feit dat ze een fellow is heeft geholpen om die baan als publieksmedewerker te krijgen.

Officieel heb ik nooit gehoord dat ik voorrang heb gekregen door het JF maar dat is volgens mij wel een beetje gebeurd. Ik had mijn sollicitatie met de twee begeleiders van het programma toen, dus dat kwam goed uit (Respondent 2498).

De studie van Respondent 0496 is heel internationaal georiënteerd. Ze geeft aan dat ze makkelijk met iedereen kan werken. “Het gaat meer om communicatie dan om met wie je werkt”, heeft ze geleerd in het traineeship. “Toen in het Rijksmuseum, was iedereen geïnteresseerd in kunst en in extra uitdaging, dus als je maar één match hebt dan is het best wel makkelijk om contact te maken.”

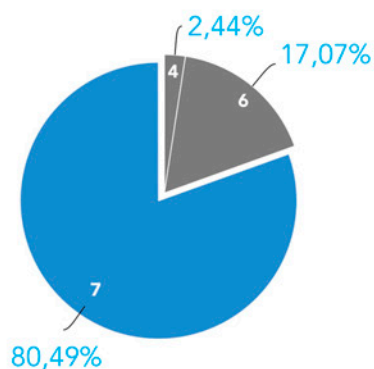
Respondent 0496 heeft als één van haar afbeeldingen een schematisch plaatje gekozen van een groep mensen en hun onderlinge relaties en licht toe dat ze in het traineeship heeft geleerd dat niet alleen je studiekeuze, maar vooral je connecties en je stages bepalen in welke sector je later terecht komt. Omdat zij gekozen heeft voor een technische studie maar wel behoefte heeft kunst in haar leven te houden, heeft deze gedachte haar opgelucht. “Dus eigenlijk hoef ik nog niet te proberen mijn hele plan uit te stippelen, maar proberen om connecties te maken, ook al doe ik een andere studie die niet met kunst te maken heeft, want ik vind kunst nog steeds heel interessant.”

5.2.3 | Kennis en vaardigheden ontwikkelen

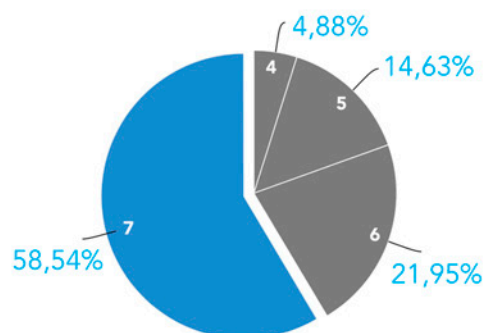
Uit onze enquête kwam duidelijk naar voren dat de deelnemers het traineeship als ‘leerzaam’ omschreven. Respondent 0496 denkt dat alles wel leerzaam is geweest:

Contact leggen, presenteren, maar ook inhoudelijk was het heel leerzaam, je kan dat niet in tekstboeken leren en het zat niet in ons reguliere examenprogramma bijvoorbeeld. Ik merkte dat we de laatste jaren heel erg gericht waren op examen-gerelateerde stof, dat je dat even los kan laten vond ik wel heel leerzaam.

De mogelijkheid om nieuwe dingen uit te proberen en aan activiteiten deel te nemen die je nooit eerder had gedaan scoorden de respondenten als extreem belangrijk (figuur 8). Ook vaardigheden ontwikkelen zoals jezelf presenteren of leidinggeven wordt hoog gescoord (figuur 9).

Figuur 8 | De mogelijkheid om nieuwe dingen uit te proberen aan activiteiten deelnemen die je nooit eerder had gedaan

Figuur 9 | Vaardigheden ontwikkelen, zoals jezelf presenteren of leiding geven

1 = helemaal niet belangrijk - 7 = extreem belangrijk

De deelnemers werden aangesproken op hun eigen creativiteit en leerden hoe zij hier gebruik van konden maken.

Ik weet nog, we moesten een maaltijd tekenen, heel simpel, en dan moesten we die ophangen en dan moest je héél interessant over je lievelingsmaaltijd vertellen. Dat was gewoon heel raar. Maar, dus hoe breng je toch iets heel nutteloos of iets heel kleins over alsof het iets heel groots, creatiefs is. Dus je eigen creativiteit is heel belangrijk, dat werd je ook wel aangeleerd, zegt Respondent 0496.

Leren presenteren

De deelnemers van de eerste drie edities, die tijdens het traineeship de cursus 'Presenteren en Rondleiden' hebben gekregen, zijn daar allemaal enorm enthousiast over. "De rondleiding voorbereiden en geven: écht een droom die uitkwam" (Respondent 3957). Ze hebben praktische vaardigheden geleerd die ze ook gelijk moesten toepassen in de rondleiding aan vrienden en familie waarmee ze het traineeship afsloten.

Er zit veel meer achter een rondleiding dan ik dacht. Het is echt een kunst om het levendig te vertellen en mensen erbij te betrekken en er een gesprek van te maken, dat is best wel lastig. (Respondent 2498)

Respondent 1178 presenteerde wel vaker, bijvoorbeeld op school. Hij noemt de insteek hier anders.

Bij je studie gaat het vooral over de kennis die overgedragen moet worden en hoe je dat doet verder is niet zo heel relevant. Als je maar laat zien dat je je erin hebt verdiept". Bij de rondleiding moest alles kloppen, niet alleen je verhaal maar ook hoe je het overbrengt. Hoe je een groep op de juiste manier door het museum begeleidt en zorgt dat iedereen naar jou kijkt. Dat zijn dingen die je niet tijdens je studie aangereikt krijgt maar bij de rondleiding heb ik daar ontzettend veel tips en training over gehad. (Respondent 1178)

Voor Respondent 0496 was de training 'Presenteren en Rondleiden' ook erg leerzaam. Ze heeft geleerd om rustiger te presenteren en de kijkers mee te nemen in haar verhaal, ze leerde aan te wijzen waar je bent zodat de kijkers je weg kunnen volgen. "En dat gebruik ik nu ook in mijn presentaties, als ik een bepaalde ziekte moet uitleggen, ga ik heel rustig stap voor stap uitleggen daarna pas het totaalplaatje". Ook leerde ze om harder te durven praten, "want ik was echt een hele zachte prater". De galmende gangen en locaties van het Rijksmuseum confronteerden haar daarmee, "en toen kreeg ik van een coach tips als: je kan je veel opener maken, je kan wat losser staan (ik stond heel strak vastgeklemd aan de grond). Mijn houding werd veranderd en ik ben luider gaan spreken" (Respondent 0496).

In 2014-2015 en 2015-2016 was de rondleiding gekoppeld aan het onderwerp van het profielwerkstuk. Respondent 7675 vond dat een meerwaarde.

Doordat we vanuit onze eigen werkstukken konden werken, was de rondleiding gelinkt aan iets waarvan we veel kennis hadden en ook veel passie over voelden.

Het was een bijzondere ervaring om op deze manier door een museum te lopen: als een expert.

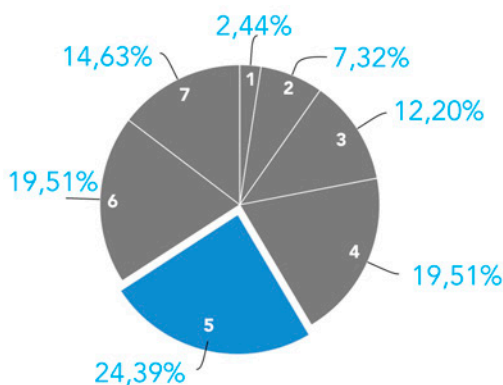
Respondent 1178 snapt wel dat ze daarvan afgestapt zijn “omdat het soms heel lastig is om die link te leggen”, hoewel hij tegelijk zegt dat het bij hem verassend makkelijk was, “omdat die link er niet direct is, maar als je je verhaal vertelt dan is er altijd wel iets in de museumcollectie wat je eraan kan koppelen”.

In het laatste jaar is de presentatietraining uit het programma gehaald. Respondent 0381 denkt niet dat hij presentatievaardigheden heeft opgedaan. “Ik leer natuurlijk wel van hoe mensen presenteren, en dan pik ik sommige dingen op die ik wil overnemen, maar dat heb ik niet per se daar geleerd”. Ondanks dat vond hij het leuk om in het Rijksmuseum als deskundige aan het werk te zijn:

Je stond dan in het Rijksmuseum voor die collectie en dan konden mensen vragen stellen of je wat meer kon vertellen erover, en dat kon ik dan, want we hadden met die conservator gepraat en iemand die er replica's van maakte. Dus je kon van alles vertellen, over hoe het van binnen werkt en waarom het er staat en zo. Dat vond ik echt gewoon leuk om te doen. (Respondent 0381)

Filmpje maken

Naast het leren geven van een rondleiding wordt ook het maken van een filmpje voor School TV samen met de NTR meerdere keren positief genoemd, al scoort het relatief het laagst (figuur 10).

Figuur 10 | Leren hoe je een video maakt
1 = helemaal niet belangrijk - 7 = extreem belangrijk

“Het beste onderdeel was het script schrijven omdat je dan echt goed samenwerkt en nadenkt over alles wat je hebt geleerd” (Respondent 3681). Respondent 0391 schrijft in de enquête dat het maken van de film een beroep deed op verschillende kennis en vaardigheden: “communiceren, samenwerken, schrijven, educatiegericht nadenken, presenteren, filmen”.

Respondent 7448 vond de uitleg van de experts van de NTR heel bruikbaar. “Zij heeft uitgelegd hoe je een filmplan maakt, compleet met script en aanwijzingen voor het editen en filmen. Dit pas ik nog steeds toe in projecten op school” Respondent 0496 vond het wel leerzaam en geeft aan het ook toe te passen in haar studie “soms moet je een

videopitch houden, dan moet je best wel behendig zijn in editing. Dat had ik van het Rijksmuseum geleerd, die programma's leren kennen, editen, snel knippen en plakken".

Toen ze tijdens haar studie een ontwerp moest maken hoe een moleculaire pad werkt kon ze haar vrienden helpen "dan moet je ook een beetje creatief zijn, al die dingen worden niet aangeleerd maar doordat ik al wel een achtergrond had in die programma's en hoe dat allemaal werkt ging het heel snel" (Respondent 0496).

Toch wordt dit onderdeel niet door iedereen even hooggewaardeerd. Respondent 2498 zag het nut er niet van in "ik dacht waarom doen we dit, ook omdat wij niet zelf die tekst schreven. Het werd meer een soort opdracht daardoor". Respondent 0381 zegt dat het niet zijn forte was, al vond hij het wel "een leuk initiatief hoor, maar ik ben gewoon heel slecht met technologie." Hij vond het leren editen samen met een editor stressvol "hoe je dat allemaal moest doen, per se zo veel frames, op die snelheid, en ik dacht van, doe even normaal."

Respondent 2539 vond het "heel grappig om te doen". Ze heeft het filmpje onlangs weer teruggezien en vindt het nu wel "heel knullig gemaakt". Respondent 6786 was ook niet onder de indruk van het niveau. "Het was een beetje amateuristisch". Zij had al eerder video's gemaakt dus vond daar geen uitdaging. Inhoudelijk vond ze het ook te simpel.

Dus dan ga je ook niet dieper dan basisschoolniveau. De kunst die we daar zagen was wel heel leuk, maar die had ik ook kunnen zien zonder het filmpje, ik had het leuker gevonden om er écht diep op in te gaan. Op bijvoorbeeld inderdaad kunst die wordt verheerlijkt, maar dan de échte kant van de Gouden Eeuw of zoiets. (Respondent 6786)

5.3 | Deelvraag 3 Wat is volgens de deelnemers de impact van deelname op hun persoonlijke ontwikkeling?

Op de vraag hoe deelnemers zichzelf zien na deelname aan het JF, antwoordt een opvallend hoog percentage dat zij goed in staat te zijn om hun draai in het leven te vinden en te doen wat ze leuk vinden. Ook vinden ze zichzelf initiatiefrijk en communicatief sterk. Ze geven aan goed te weten waar hun kracht en zwaktes liggen. Ze vinden bovendien dat ze wat bij te dragen hebben aan de wereld (figuur 11).

vraag	score	1	2	3	4	5	6	7
Ik ben erg initiatiefrijk	5,76							
Ik ben communicatief sterk	5,63							
Ik ben in staat mijn draai in het leven te vinden en te doen wat ik leuk vind	6,12							
Ik ken mijn kracht en zwaktes	5,73							
Ik heb veel bij te dragen in de wereld	5,37							

1= helemaal niet op mij van toepassing - 7 = heel erg op mij van toepassing

Figuur 11 | Welke statements zijn op jou van toepassing?

5.3.1 | Zelfvertrouwen vergroten

Sleutelwoorden bij de interviews blijken 'trots' en 'zelfvertrouwen'. Alle respondenten zeggen dat ze zich tijdens deelname trots hebben gevoeld en dat deelname heeft bijgedragen aan het vergroten van hun zelfvertrouwen. Het trotse gevoel komt voort uit het feit dat ze op basis van hun profielwerkstuk genomineerd werden en deel mochten nemen aan het programma. De nominatie is een erkenning van hun kunnen. "Het klinkt heel overdreven maar we hebben wel allebei het idee dat het een heel groot ding in ons leven is geweest, iets waar we allebei nog trots op zijn dat we dit hebben mogen doen", zegt respondent 2498. Ook respondent 6786 geeft aan trots te zijn op het feit dat ze deel mocht nemen aan het programma.

Ik vind het één van de vetste dingen die ik toch wel bereikt hebt. Ik ben heel trots dat ik daar in ben gekomen. Ook trots gewoon op wat we hebben neergezet, ik ben daar echt heel trots op. Ook als ik er nu over praat en als ik die oorkonde zie hangen, ik ben heel trots dat het erkend is. Ik had altijd het idee dat het heel leuk zou worden en goed uit zou pakken, het is wel ook een fijn gevoel dat de mensen van het Rijks dat erkennen. (Respondent 6786)

Respondent 1178 beschrijft hetzelfde gevoel. "Hier heb je ook echt zelf iets aan bijgedragen. "Je kan een goed cijfer halen maar dit is iets extra's". Anders dan op school gaf het traineeship hem de kans om uit te blinken. "Ik vind het jammer dat (vwo)scholen vooral gericht zijn op je zo snel mogelijk klaar te stomen voor wetenschappelijke vervolgstudies en dat het accent op de bètavakken ligt". Tijdens het traineeship werd hij 'eindelijk' erkend. "Dit was eigenlijk een van de eerste keren dat ik kon uitblinken.

Alle geïnterviewde respondenten benoemen dat ze zich in het begin vrij onzeker voelden en dat hun zelfvertrouwen is vergroot dankzij de begeleiding van het JF, die ze veel erkenning gaf. Met name het feit dat professionals interesse in hen toonden, de positieve feedback en de gelijkwaardige behandeling hebben impact gemaakt (zie 5.1.2).

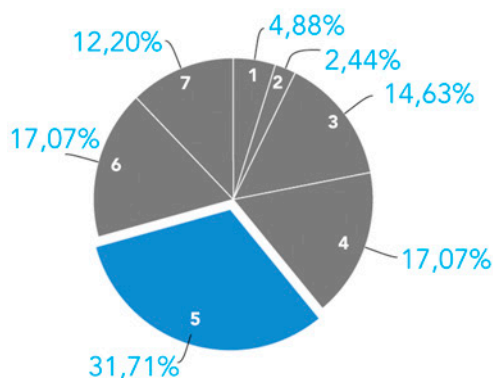
Het gevoel van erkenning wordt versterkt doordat deelnemers de ervaring konden delen met de buitenwereld, dat maakte volgens respondenten 1178 en 2498, de ervaring extra betekenisvol. Het voelde als 'echt' omdat het traineeship plaatsvindt in het Rijksmuseum en het resultaat van de opdracht aan de buitenwereld getoond wordt.

Respondent 6786 is trots dat op school bekend was dat zij was uitgekozen en dat leraren naar de presentatie kwamen kijken.

Natuurlijk ben ik trots dat ik voor het traineeship uitgenodigd ben en dat mijn schoolhoofd en allemaal leraren kwamen kijken en iedereen in mijn school ook wel wist dat wij daar voor het Rijks waren uitgekozen, en al mijn vrienden waren er. Dat is toch wel heel vet. (Respondent 6786)

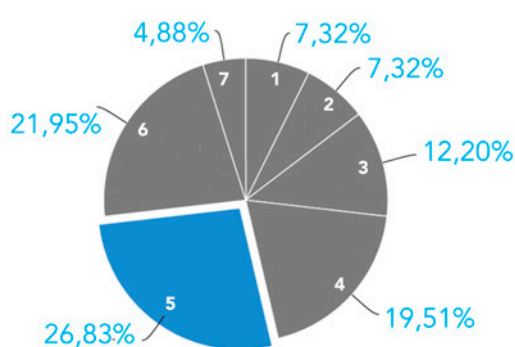
5.3.2 | Ontwikkelen van zelfkennis

Respondenten beschrijven dat het traineeship naast hun zelfvertrouwen ook hun zelfkennis heeft vergroot. Alles was nieuw, de dingen die ze leerden, de manier waarop, maar ook de omgeving waarin ze opereerden. Dat ze in staat waren hierin te functioneren heeft ze veel over hunzelf geleerd.

Figuur 12 | Mensen leren kennen met verschillende perspectieven/overtuigingen

1 = helemaal geen impact - 7 = een grote impact

Figuur 13 | Impact op vermogen om doelen te stellen, keuzes te maken en oplossingsgericht te denken

Veel respondenten geven aan dat de impact van deelname aan het programma groot is doordat ze nieuwe mensen hebben leren kennen met verschillende perspectieven en overtuigingen (figuur 12). Ook heeft het traineeship effect gehad op hun vermogen om doelen te stellen, keuzes te maken en oplossingsgericht te denken (figuur 13).

Nieuwe dingen leren

Zowel in de enquête als tijdens de interviews valt op dat veel respondenten aangeven dankzij deelname aan het traineeship nieuwe inzichten te hebben opgedaan. "Toen kwam ik erachter hoe leuk ik het vond, de verhalen en wat je ziet. Ik had dat nooit zo door gehad" (Respondent 2498) "Voor mij was de rondleiding belangrijk omdat ik daarin iets overwon, en ik ontdekte dat ik iets goed kon wat ik nog nooit had gedaan, en eigenlijk niet van mezelf wist dat ik dat leuk vind" (Respondent 2539).

Deze nieuwe inzichten hebben impact op de keuzes die ze maken in studie en loopbaan. "Ik had nog nooit zo nagedacht over die afdeling educatie en hoe veel verschillende projecten ze hebben. Toen dacht ik, dat lijkt me zo leuk werk om te doen!"

Respondent 1178 is opgegroeid in Bergen en heeft een hele brede interesse. Hij heeft heel veel verschillende studies bekeken van PABO tot geschiedenis en van makelaardij tot de Hogere Hotelschool, hij vond het lastig om te kiezen. "Ik wist het totaal niet, omdat ik zoveel keuze had". Tijdens het traineeship kwam hij "voor het eerst in aanraking met het maken van een video, een professionele camera en het proces van inspreken tot het monteren." Hij ontdekte hoe leuk hij dit vindt en het heeft invloed gehad op zijn studiekeuze.

Net als veel deelnemers heeft respondent 2539 tijdens het traineeship ontdekt hoe leuk ze het vond om een rondleiding te geven, "toen dacht ik, dat vind ik echt supertof!" Ze is in het tweede jaar van haar studie lid geworden van een kunstvereniging. Ze organiseert voor deze vereniging nu twee reizen per jaar en gaat op die reizen mee als rondleider.

Respondent 6786 ontdekte dat in een instituut als het Rijksmuseum ook mensen met een bèta achtergrond werkzaam zijn.

Ik wist niet dat ik restauratie zo'n ontzettend interessant beroep zou vinden. Als ik niet politiek of milieu zou doen, zou ik dat doen. Heel scheikundig en natuurkundig, maar ook veel kunst. Dat vond ik gewoon heel interessant.

Leren in nieuwe omgeving

Dat het traineeship in Amsterdam plaatsvindt, had vooral impact op de respondenten die niet uit de randstad kwamen. Fysiek omdat ze moesten reizen om in Amsterdam te komen, maar ook omdat ze dachten dat de Amsterdamse mentaliteit heel anders zou zijn dan die van hun eigen omgeving. Deelname aan het programma heeft hun perspectief verruimd. Het heeft nieuwe inzichten gegeven over hoe zij zelf in het leven stonden, wat daar de consequenties van waren en hoe het anders zou kunnen.

Voor het traineeship ging ik voor het eerst met de trein reizen naar Amsterdam. Ik dacht toen ik ga het gewoon doen. Ik was heel erg aan het twijfelen of ik na de middelbare school uit huis wilde of dichtbij studeren. Na het traineeship dacht ik, ik kan het wel aan, ik had al met de trein gereisd en met andere mensen leren netwerken. Ik ben nu gaan studeren in Maastricht en daar op kamers gegaan. (Respondent 0496)

In het dorp waar Respondent 0381 opgroeide, worden volgens hem andere normen gesteld. Hij had nog nooit iemand ontmoet waarvan hij het gevoel kreeg “die persoon begrijpt echt wat mij trekt aan dit soort dingen.” Ook met familie en vrienden sprak hij nooit over zijn passie voor kunst en cultuur. De beslissing om zijn PWS in te sturen heeft hij alleen genomen, hij werd hierin niet gesteund door zijn omgeving. “Als je je aanmeldt voor zo’n programma, dan denk je op een speciaal soort manier. Ik vond het wel leuk om met dat soort mensen in contact te komen. Van, ik wil hier oprecht mee bezig zijn, met iets met kunst of het Rijksmuseum.”

Door zich te begeven in een omgeving met gelijkgestemden heeft hij zijn identiteit verder ontwikkeld. “Daar heb ik ook veel van geleerd. Niet alleen over wie zij zijn, maar ook over wie ik ben. Dat je echt een spiegel voor wordt gehouden”. Hij geeft aan dat hij zich zelfverzekerder voelt. Tijdens het traineeship vond hij gelijkgestemden en dat heeft voor hem duidelijker gemaakt wie hij zelf is. “Ik zie het Rijks op een poster dan, en dan wil ik daarmee geassocieerd worden. Dat past binnen mijn veld, mijn interesses en wie ik ben”. Dankzij deelname heeft Respondent 0381 een heel andere kant van zichzelf kunnen ontplooien.

Ik kon mezelf zijn, meer ontplooien, uitzoeken. Het is toch wel klaarblijkelijk een heel groot deel van mezelf wat ik nooit echt had gezocht. Ik heb denk ik geleerd om wat eerlijker te zijn tegenover mezelf. Dat je opeens ziet dat iets waar je normaal weg van wilt lopen, je opeens wil induiken. Ik denk erover na, dus ik wil niet dat ik dat verdring, ik wil dat ik dat ga onderzoeken (Respondent 0381).

Respondent 0496 beschrijft het leven in het dorp waar ze opgroeide: “dat is best wel close op elkaar, je blijft bij elkaar en dat is het een beetje.” Ze legt uit dat mensen in haar dorp een heel andere ‘mindset’ hebben “Iedereen had al het perfecte plan, ik had alleen maar mensen om me heen die wisten ik ga daar studeren en ik sta al drie jaar op de wachtlijst voor een kamer”. Hierdoor werd ze beïnvloed, “Ik was best wel een gepland iemand, van het moet allemaal zo en in drie jaar moet ik klaar zijn en daarna moet ik meteen door”.

Omdat ze zelf niet zo goed wist wat ze wilde gaan doen, frustreerde de druk die zij vanuit haar omgeving voelde haar.

Respondent 0496 heeft veel geleerd van haar medefellows “hun creativiteit, denkwijze, openheid, vriendelijkheid en durven loslaten”. Ze heeft nieuwe inzichten gekregen “ik kreeg gewoon een heel ander beeld over hoe het eigenlijk in elkaar zat, dat het aan jezelf ligt, als jij open bent zijn mensen bereid met je samen te werken”.

5.3.3 | Vertrouwen in de toekomst

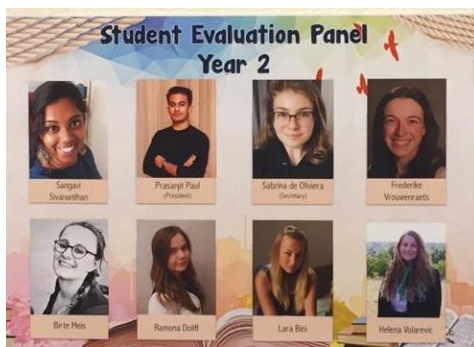
De geïnterviewde respondenten hebben ieder op hun eigen manier iets overwonnen door mee te doen aan het JF. Ze hebben meer zelfvertrouwen gekregen. Hierdoor durven ze toekomstgerichte doelen te stellen en gaan ze makkelijker nieuwe uitdagingen aan.

Nieuwe uitdagingen aangaan is wat ik het meest aan mijn ervaring bij het JF heb overgehouden... ik was nooit iemand die het initiatief nam om in het diepe gegooid te worden. Ik was daar terughoudend in. Soms moet je gewoon risico's nemen, iets doen wat buiten je comfortzone ligt. (Respondent 0381)

Het geven van de rondleiding was “ontzettend spannend” vertelt respondent 1178. Vooral omdat er “ook heel veel mensen van de NPO meeliepen, dus mensen die echt wel wat te vertellen hebben”. Maar juist dat element maakte dat hij nu met veel meer zelfvertrouwen tegen nieuwe uitdagingen aankijkt. Dat hij door de deskundigen gecompimenteerd werd met zijn rondleiding heeft zijn vertrouwen in zijn eigen kunnen vergroot. “Die hebben een half uur naar je geluisterd, gewoon geïnteresseerd, en daar ook complimenten over gegeven later. Dan denk je van, ik heb dit nu gehad, wat kan dan nog veel spannender zijn?” (Respondent 1178).

Dankzij dit zelfvertrouwen durfde hij tijdens zijn studie mentor van een eerstejaars klas te worden. Hij geeft nu drie tot vier keer per jaar les over studievaardigheden en stages. Door zijn ervaring bij het traineeship ervaart hij in het geven van die lessen minder spanning. “Sinds ik dat heb gedaan zijn alle dingen die ik daarna nog moest doen voor groepen of voor klassen appeltje eitje”. Hij kan er zelfs van genieten, “dat het totaal niet spannend is om voor de klas te staan, maar juist heel leerzaam” (Respondent 1178).

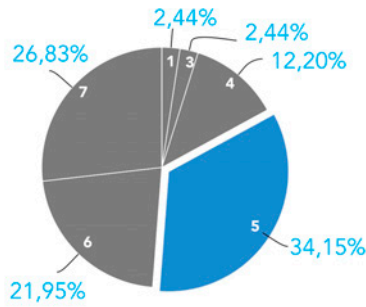

Respondent 0381 is lid geworden van de externe commissie van de juridische faculteitsvereniging. Hij relateert die beslissing aan het JF. “Ik heb veel kennis en ervaring opgedaan. Dat heb ik meegenomen in de beslissing om me aan te melden”. Voor respondent 0496 was vooral de samenwerking met anderen de doorslaggevende factor om naast haar studie iets “extra’s, iets uitdagends” te doen. “Zodoende zit ik nu in het Student Evaluation Panel”. Dat was na “alleen maar regulier volgen wat de middelbare school van je vraagt” voor het eerst dat ze zoiets durfde. Het vertrouwen dat ze dit kon kreeg ze in het traineeship omdat zij daar leerde hoe leuk zij het eigenlijk vond om met andere mensen samen te werken. Haar perspectief is verruimd en ze heeft vertrouwen in de toekomst. “Komt wel goed, maak gewoon je studie af en dan kijken we wel verder. Wie weet wat er gaat veranderen, maar dat zie ik dan wel!”

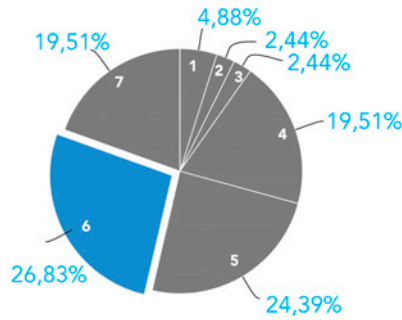
Respondent 0381 beschrijft dat hij onlangs een poster zag waarop deelnemers werden gezocht voor een jongeren filmfestival in Cannes. “En toen dacht ik, dat herken ik”. Ook het JF ontdekte hij via een poster, en zijn spontane actie om zich toen aan te melden heeft hem veel gebracht. “En nu mag ik dus naar Cannes. Daar kijk ik heel erg naar uit”. Deelname aan het traineeship heeft hem het vertrouwen gegeven dat de toekomst wel in orde zal komen. “Ik denk eigenlijk heel weinig na over de toekomst. Ik zie alles wel als het op mijn pad terecht komt. Het kan morgen weer veranderen, compleet anders gaan”.

5.4 | Deelvraag 4 Wat is volgens de deelnemers de impact van deelname op de rol van kunst en cultuur in hun leven?

De respondenten geven aan het belangrijk te vinden dat kunst en cultuur een plek in hun leven heeft, via museumbezoek, door te tekenen en te schilderen of door het kopen van kunstboeken. Volgens ruim driekwart van de ondervraagden heeft deelname aan het JF impact gehad op hun interesse in kunst (figuur 14) en op deelname aan kunst (figuur 15).

Figuur 14 | Impact op kennis over kunst
1 = helemaal geen impact - 7 = een grote impact

Figuur 15 | Impact op deelname aan kunst

5.4.1 Een persoonlijke relatie met kunst en musea

De betrokkenheid van de respondenten met het Rijksmuseum en ook andere musea blijkt enorm groot. Veertig respondenten geven aan de laatste twee jaar in het Rijksmuseum geweest te zijn. “Een aantal keer per jaar! Zeker meer dan voordat ik meedeed aan het JF” (Respondent 8596). Slechts één deelnemer antwoordt ontkennend.

Sommigen antwoorden dat zij nu in het Rijksmuseum werken (4 keer), anderen geven aan met school te zijn geweest (3 keer) of door hun studie veel in het museum te komen (12 keer). De respondenten gaan ‘voor plezier’, ‘met vrienden’ of ‘met familie’ (19x genoemd), de collectie of specifiek werk bekijken (18x genoemd) of om een nieuwe tentoonstelling te bekijken of vanwege specifieke activiteiten zoals de uitreiking van de profielwerkstukprijs of andere evenementen voor Rijks vrienden (10 x genoemd).

Ook andere kunstmusea worden bezocht. Ook hier soms vanwege studie: “ik studeer Museum Studies dus ben elke week wel in een museum” (Respondent 2539). En “Veel keren, afgelopen weekend nog naar de kunsthall in Hamburg. Ik ga ook vaak naar de kunsthall in Rotterdam. Meestal als ik een andere stad bezoek ga ik naar musea” (Respondent 6786).

Niet-kunstmusea worden in mindere mate bezocht. Openluchtmuseum Arnhem, Volkenkundige musea in binnen en buitenland, kastelen in Versailles en ‘diverse historische musea’ worden onder andere genoemd.

Vier van de geïnterviewden geven aan dat kunst en cultuur tijdens hun opvoeding wel al een rol speelde, maar dat ze dankzij het traineeship een meer eigen betrokkenheid hebben ontwikkeld, zo bezoeken ze nu zelf vaak musea.

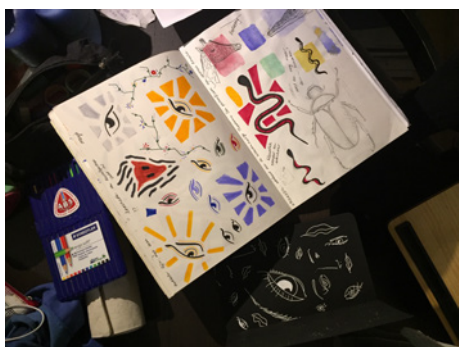
We werden altijd wel meegesleept naar musea. En toen met traineeship zag ik dat ik er zelf ook interesse in heb. Ik geniet hier ook zelf van. Ik heb ook Latijn en Grieks gehad op de middelbare, dat vind ik dus ook heel leuk: schilderijen die op mythen zijn gebaseerd en om die verhalen te kennen, en dat is dan iets waar mijn ouders niks van weten. Het heeft wel een grote rol gespeeld maar het is wel ook zelfstandig geworden. (Respondent 2498)

Respondent 6786 zegt dat het traineeship haar “kunstkant geprikkeld heeft, waardoor ik nog steeds nog graag naar musea ga, omdat je toch een andere visie krijgt op musea in het algemeen.” Respondent 1178 heeft geleerd dat een museum ook voor hém is, “bij mij heeft het er wel voor gezorgd dat ik nog sneller het museum in stap. Omdat je ook weet hoe een

museum werkt, dat ze er ook echt wel zijn voor jonge mensen, niet alleen maar voor de rijkste garde die toch wel komt.” Respondent 0381 zegt dat zijn relatie met kunst veranderd is “Ja het is natuurlijk wel versterkt naarmate je beter kennis krijgt over wat kunst precies is, ik vond het altijd al leuk om naar mooie dingen te kijken. Ik wist nooit waarom maar nu snap ik dat beter.” Het is niet iets wat hij van huis uit meekreeg.

Op de middelbare school is de combinatie van kunst en andere vakken vanzelfsprekend en de keuze voor een niet kunstzinnige studie wordt gemaakt in een tijd dat ze nog veel met kunst te maken hebben. Tijdens de studie blijkt het vinden van de balans moeilijker. De geïnterviewden die geen kunst gerelateerde studie volgen geven aan meer zelf hun best te moeten doen om kunst en cultuur een plaats in hun leven te geven.

Op de middelbare had je gewoon al je vakken en dat was logischer, dat ik kunst en geschiedenis en aardrijkskunde en alles deed. Mijn studie is best wel breed, maar kunst zit er niet echt in. En toen pas merkte ik een beetje dat ik dat miste. En ik denk ook dat ik door het traineeship een beetje meer bewust ben dat het veel toepasbaarder is te maken dan gewoon alleen schilderen of zo. Je kan echt iets met de kennis erover, en ook over geschiedenis. In het traineeship ging het ook over geschiedenis en dat vond ik heel leuk. (Respondent 2498)

Respondent 2498 toont een foto van haar schetsboeken. “Ik blijf altijd tekenen en schetsen dat is ook iets wat ik terug relateer aan JF en überhaupt het profielwerkstuk, omdat dat zo’n creatief proces was”. Ook volgt zij heel veel kunstenaars, musea en galeries op Instagram. “Het is echt verbredend dat je zo veel nieuwe dingen kan leren kennen, anders blijf je ook best wel in je bubbel, je westerse bubbel.” Haar spreekt aan dat kunst zoveel breder ingezet kan worden en dat je het praktisch kan maken en toepasbaar, ook in maatschappelijke dingen, “bijvoorbeeld dat er nu rondleidingen zijn voor dementerende of eenzame ouderen om die bij elkaar te brengen”. Dat heeft haar in het traineeship ook erg aangesproken, “dat het heel praktisch was, we gingen zelf films maken en die rondleidingen doen, voor mij heeft het laten zien dat het toepassen van kunst ook maatschappelijk is en niet alleen maar lezen, ook er over praten en vertellen, er zelf mee bezig zijn, dat vond ik er erg leuk aan”.

Respondent 2539 bezoekt veel tentoonstellingen maar gaat ook geregeld naar lezingen. “Ook gewoon omdat ik up to date wil blijven van wat er speelt”. Respondent 0381 zegt naar programma’s met kunsthistorische analyses van schilderijen te kijken. “Hoe je precies zo’n schilderij moet analyseren. Dat vind ik leuk, het is een soort puzzel.

Stukje bij stukje het bij elkaar brengen.” Hij studeert nu rechten en heeft een foto van zichzelf meegenomen met op de achtergrond een boekenplank met boeken.

Het is eigenlijk een beetje waar ik nu sta, als het ware. Ik zat te denken, waar moet ik een foto van maken? En toen zag ik boven mijn bed een boekenplank, en het viel mij op dat er best veel boeken op stonden en die thema's sluiten compleet niet aan bij elkaar, maar ook weer wel. Dit zijn allemaal reisboeken die ik van vakantie heb meegenomen, dit zijn studieboeken en dit zijn allemaal boeken die met kunst te maken hebben. (Respondent 2539)

Respondent 6786 benoemt dat het traineeship grote impact heeft gehad op haar leven en zij naast haar studie actief bezig is met kunst. Zo moet zij het interview op een gegeven moment beëindigen om naar gitaarles te gaan, is lid van het Gronings studententoneel, en is ze voorzitter van de tekencommissie van haar studentenvereniging.

Toneel doe ik momenteel nog steeds, mijn scènes zijn toegevoegd aan het toneelstuk waar ik in zit. Dus ik denk dat het me wel heel veel vertrouwen heeft gegeven, zelfvertrouwen, in mijn kunnen van het schrijven. Het is gewoon zo'n mooie ervaring die ik heb meegemaakt, ik ben heel blij dat ik die gehad heb. Misschien dat zich dat niet uit in m'n studie, maar ik vind kunst nog wel heel erg leuk om me mee bezig te houden, en ik ben ook best creatief. Dus in die zin... het heeft wel echt impact gehad. (Respondent 6786)

5.4.2 Het verbreden van de carrière horizon

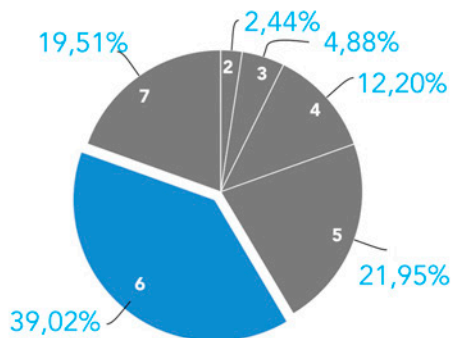
Gevraagd naar hoe respondent 6786 zichzelf over tien jaar ziet beschrijft ze dat ze graag de General Secretary of the UN worden, of werken voor UN Women of UNESCO of Amnesty. Haar profielwerkstuk in de vorm van een toneelstuk had als thema dat kunst in het onderwijs meer als een leermiddel gebruikt zou moeten worden. Gevraagd naar hoe zij toneel nu combineert in haar studie betreurt ze dat dit niet echt verbonden is, maar noemt dat debatteren voor haar ook een vorm van toneel is: "Dus bij mij was het altijd al politiek of toneel. ... ik debatteer ook wel veel bij het dispuut van mijn studie. Dus in die zin, ja, maar toneel zelf niet."

Respondent 0496 studeert biomedische wetenschappen. Tijdens haar middelbare school combineerde zij haar technische pakket met een kunstvak. Zij is de eerste in haar familie die met kunst bezig is, al geeft ze aan dat haar familie haar hierin wel steunt. Ze zegt dat met kunst bezig te zijn haar ontspant en dat het fijn is iets leuks en creatiefs te doen, “dat ik even mijn verstand op nul kan zetten en mijn gevoel meer kan uiten”. Ze is blij dat ze op school kunst gekozen heeft: “als ik gewoon mijn technisch profiel had gevolgd had ik dat nooit geweten en ik zou had wel zonde hebben gevonden, nu kennende wat ik allemaal heb geleerd. Dat het best wel iets groots is.”

Het traineeship heeft respondent 0496 laten inzien dat je je pad niet zo precies hoeft uit te stippelen, ze vertrouwt erop dat ze de rol van kunst en cultuur in de rest van haar leven vorm zal kunnen geven, op haar eigen manier:

Ik vond kunst ook heel leuk maar ik kon niet twee studies doen, en dat technische vond ik ook al heel leuk. Dus toen dacht ik van, hoe vind ik die balans? Ik had mezelf een beetje toegesproken van, komt wel goed, je kan vast wel iets kunstzinnigs erin krijgen, of iets met kunst gerelateerde dingen. Ik koop ook van die boeken met alle eeuwen erin, en dat lees ik in mijn vrije tijd. Op die manier blijf ik wel bezig met kunst, dus niet actief in de studie. (Respondent 0496)

5.4.4 | Ambassadeurs

Figuur 16 | Impact op het vermogen culturele kennis in praktijk te brengen
1 = helemaal geen impact – 7 = een grote impact

Het traineeship heeft volgens de respondenten duidelijk impact gehad op hun vermogen culturele kennis in praktijk te brengen (Figuur 16). “Ik heb nog steeds als ik met vrienden naar musea ga, dat ik dingen zeg over details en zo.” De impact is groter dan alleen op de deelnemers zelf. Zij dragen hun kennis en enthousiasme over aan hun omgeving. Dit wordt door Respondent 6786 treffend beschreven:

In musea heb ik het ook heel vaak over het JF. Ik was bijvoorbeeld in Hamburg met mijn dispuut en dan kwam het ter sprake en dan heb ik het de hele tijd over het Rijks. Het is dus nog een gesprek wat ik nog steeds voer.

Respondent 6786 zegt dat ze best wat meer betrokken zou willen zijn bij het Rijksmuseum. “Ik had het leuk gevonden als dat meer, als dat sterker was. Ik vind het heel leuk om iedereen te zien, en dan bijvoorbeeld daarbij ook naar een expositie te gaan.”

Respondent 1178 denkt ook dat hier een verbeterpunt voor het Rijksmuseum ligt. “Het zijn jonge mensen die enthousiast zijn over je museum, en een link hebben, dus daar kun je nog veel meer uit halen zonder dat je veel meer hoeft te investeren in die mensen zelf.”

Respondent 0496 had aan het Rijksmuseum aangegeven dat ze het leuk zou vinden om dingen voor het museum te doen en zo is ze gevraagd te helpen op de Nationale Onderwijs Tentoonstelling, een vakbeurs voor het onderwijs in Utrecht. “Dus die connecties en die vragen die ik toen stelde en de interesse die ik toen toonde heeft me twee jaar later weer geholpen om aan iets anders mee te doen wat ook weer gelinkt is aan kunst”.

De geïnterviewde respondenten voelen zich zeer verbonden met het Rijksmuseum. Met het gebouw, met de collectie en met de mensen die er werken. “Je hebt toch een beetje het gevoel dat je ambassadeur bent en dat probeert het Rijks ook nog steeds uit te dragen naar buiten toe” zegt Respondent 1178.

6 | Conclusie, discussie en aanbevelingen

6.1 | Conclusie

Tijd voor Talent gaat over het perspectief van de deelnemers van het Junior Fellowship. Het onderzoek heeft als doel inzicht te krijgen in de impact van deelname op hun leven. Uit de literatuur blijkt dat hier weinig onderzoek naar gedaan is (zie 2.1.1). We hebben gekozen voor een onderzoeksopzet die de deelnemers de regie gaf over de interviews, zodat zij op een persoonlijke manier de impact op hun leven konden tonen.

Vanuit de foto's spraken de respondenten over hun ervaring tijdens het traineeship en hoe hen dit beïnvloed heeft. Ze lieten zien dat nieuw ontdekte interesses en talenten effect hebben gehad op studiekeuzes en stages. Ze toonden foto's van medefellows, studiegenoten en rolmodellen en spraken over de invloed op hun relaties met anderen. Ook de rol van kunst en musea in hun leven nu was een vaak voorkomend thema.

Onze hoofdvraag was: 'Hoe hebben de deelnemers het Junior Fellowship (JF) ervaren en wat is volgens hen de impact van deelname op hun leven?' Dit hebben wij aan de hand van 4 deelvragen proberen te beantwoorden.

Allereerst vroegen we ons af hoe de deelnemers het JF hebben ervaren (deelvraag 1). Alle respondenten geven aan het een goede of zelfs één van de meest belangrijke ervaringen van hun leven is geweest. Ze vertellen dat ze het leren in een levensechte leeromgeving inspirerend en uitdagend vonden en benadrukken dat het erg bijzonder was om een kijkje achter de schermen van het Rijksmuseum te krijgen. Ook was er veel lof voor de begeleiding, die geïnteresseerd was, uitging van wat de jongeren al konden en de deelnemers serieus namen. Ze zorgden tevens voor onderlinge verbinding.

De winnaar van de Profielwerkstukwedstrijd wordt aan het einde van het traineeship bekendgemaakt. Dit levert bij de door ons geïnterviewde respondenten een gevoel van teleurstelling op. Binnen de zeer hechte groep die ontstaan is tijdens het traineeship komt toch weer een rangorde, terwijl juist het gevoel van gelijkwaardigheid de impact groot maakt. Dat het Junior Fellowship feestelijk wordt afgesloten wordt zowel door de fellows als de alumni, die hiervoor ook uitgenodigd worden, als belangrijk ervaren. Het versterkt het gevoel van verbondenheid met het Rijksmuseum.

Vervolgens keken we wat de impact van deelname op het sociaal en cultureel kapitaal van de deelnemers is (deelvraag 2). Hier hanteren we de omschrijving zoals Versloot en Kleistra (2016) die gebruiken (zie 2.1.2). We realiseren ons dat deze begrippen veelomvattender zijn dan hier beschreven, maar de omschrijving voldoet voor ons onderzoek.

De respondenten geven aan dankzij deelname hechte vriendschappen te hebben gekregen en makkelijker nieuwe contacten te kunnen maken. Ze zijn zich nog niet echt bewust dat dit ook een netwerk is en dat ze daarmee hun sociaal kapitaal hebben vergroot. Dat ze voordeel kunnen halen uit het contact met deskundigen beseffen ze wel. Ze realiseren zich dat dit een netwerk is en dat het een positief effect kan hebben op de toegang tot stages en werkplekken.

Respondenten vonden het leerzaam om inzicht te krijgen in de wereld achter en de organisatie van het Rijksmuseum. Ook hebben ze veel praktische vaardigheden geleerd waarmee ze kennis op een overtuigende en levendige manier kunnen overdragen aan een publiek. Respondenten geven aan hier in hun huidige leven nog steeds van te profiteren.

Over het maken van een filmpje waren de door ons geïnterviewde respondenten kritisch. Uit de enquête blijken wel enthousiaste reacties, met name de combinatie van kennis en vaardigheden die hierbij vereist waren vonden ze leerzaam.

De derde deelvraag ging over de impact op de persoonlijke ontwikkeling van deelnemers. De respondenten geven aan heel trots te zijn dat ze deel mochten nemen aan het traineeship. Ze beschouwen de nominatie van hun profielwerkstuk als een erkenning van hun kunnen. Ze vertellen dat ze tijdens het fellowship meer zelfvertrouwen hebben gekregen. Vooral de gelijkwaardige behandeling, de positieve feedback en de oprechte interesse van de deskundigen hebben hier aan bijgedragen. Ook hebben ze dankzij het JF meer zelfkennis hebben gekregen. Ze hebben nieuwe talenten en interesses ontdekt en hun perspectief verruimd door nieuwe dingen te leren, in een andere omgeving te leren en samen te werken met mensen met gedeelde interesses die ze daarvoor nog niet kenden. Dankzij het vergroten van zelfvertrouwen en zelfkennis durven respondenten makkelijker nieuwe uitdagingen aan te gaan en hebben ze vertrouwen in de toekomst.

Deelvraag vier vroeg naar de impact van deelname op de rol van kunst en cultuur in hun leven. De deelnemers hebben hun kennis over kunst en cultuur vergroot en hebben er een meer persoonlijke relatie mee gekregen. Ze zoeken actief naar hoe ze dit kunnen inpassen in hun leven. Sommigen via hun studiekeuze, anderen door te tekenen en schilderen of kunstboeken te lezen. Ze voelen zich betrokken bij het Rijksmuseum maar ook bij andere musea. Ze benoemen dat ze graag aan het Rijksmuseum verbonden willen blijven. Deelname heeft hun manier van kijken en omgaan met de wereld beïnvloed, en ze spreken vertrouwen uit dat kunst en cultuur altijd een belangrijke rol in hun leven zal blijven spelen.

6.2 | Discussie en aanbevelingen

De 41 respondenten die de enquête hebben ingevuld zijn ontzettend positief over het JF. Daaruit volgend waren de zes respondenten van de interviews ook erg enthousiast. Wij weten niet of dat komt doordat deelnemers met een negatieve ervaring niet mee hebben gedaan aan ons onderzoek.

De vragen die wij hadden geformuleerd voor de enquête waren geïnspireerd op *Room to Rise*. De programma's die *Room to Rise* onderzocht liepen echter veel langer en waren expliciet gericht op een diverse doelgroep. Terugkijkend zouden wij sommige vragen nu specifieker op het JF formuleren.

Onze onderzoeksmethode voor de casestudy werkte zoals we hadden gehoopt. Vanuit de foto's kwamen persoonlijke en intieme verhalen. Voor ons was het verwerken van de data wel lastiger dan wanneer wij een interviewleidraad hadden gehanteerd. De codeboom ontstond pas na de interviews en het kostte tijd om echt helder te krijgen hoe we de verhalen konden vergelijken om de impact te kunnen beschrijven.

De invulling van het traineeship is door de jaren heen aangepast. We hebben het effect van deze aanpassingen niet echt zichtbaar gemaakt omdat het accent bij *Tijd voor Talent* op de impact van deelname ligt en niet op de programmaevaluatie.

Toch hebben wij via de fotomethode wel goed kunnen zien welke onderdelen van het programma de respondenten uit de verschillende jaren als belangrijk hebben ervaren. Zo geven de respondenten uit de eerste edities aan veel te hebben geleerd op het gebied van presenteren en rondleiden terwijl dit bij de respondent uit het laatste jaar helemaal niet wordt benoemd. Als aanbeveling pleiten wij ervoor de training 'Presenteren en Rondleiden' weer in het traineeship op te nemen. De impact hiervan blijkt onmiskenbaar.

Het JF is een talentontwikkelingsprogramma. Uit de literatuur blijkt dat de belangrijkste factor bij talentontwikkeling niet de gave zelf is, maar het vermogen en de mogelijkheid om het te ontwikkelen. Hiervoor zijn belangrijke randvoorwaarden nodig zoals goede begeleiding, een steunend netwerk en doorzettingsvermogen (zie 2.2.1).

Bovengemiddelde leerlingen missen vaak uitdaging op school waardoor ze onder hun kunnen presteren. Om dit onderpresteren te voorkomen dient complexere leerstof aangeboden te worden. Niet alleen op cognitief gebied maar juist het creatieve denkvermogen van deze leerlingen dient uitgedaagd te worden. Domeinoverstijgend werken met een onderzoeks- en betekenisgerichte leerhouding zou hierin centraal moeten staan (zie 2.2.2). Het traineeship voldoet hieraan. Ook voldoet het aan de voorwaarden voor effectieve buitenschoolse cultuureducatie (zie 2.1.2). De enthousiaste verhalen van onze respondenten en de grote impact die zij beschrijven maken dat wij denken dat de wijze waarop het traineeship is ingericht voorbeeldstellend zou kunnen zijn voor andere musea (en scholen) om tot een oplossing voor het probleem van onderpresteren te komen.

Het Rijksmuseum meet talent af aan de kwaliteit van het PWS waarbij vakoverstijgend denken en een wetenschappelijke benadering vereist zijn. Alle havo en vwo-leerlingen in Nederland kunnen hun PWS insturen. Toch was driekwart van de deelnemers vrouw en kwamen de meeste respondenten uit een achtergrond waarin kunst en cultuur al een rol speelden. Mogelijk is de drempel om het PWS in te sturen voor deze groep lager. Uit ons onderzoek blijkt dat de impact echter extra groot is bij jongeren voor wie dit cultureel kapitaal niet zo vanzelfsprekend is. Wij baseren dit op onze 6 respondenten maar hebben niet onderzocht of dit voor alle alumni geldt. Ook weten wij niet waarom er zo weinig mannen meedoen. Het zou interessant zijn om hier zou vervolgonderzoek naar te doen.

De alumni geven aan graag betrokken te blijven bij het Rijksmuseum. Wij denken dat het museum hier nog beter gebruik van zou kunnen maken. Wellicht is het een idee de fellows actiever als ambassadeurs in te zetten om hun persoonlijke ervaring en de impact op hun eigen leven te delen. Zo kunnen zij deelname laagdrempeliger maken voor jongeren voor wie een museum geen vanzelfsprekende omgeving is.

Ook zou het Rijksmuseum zich nog meer op docenten kunnen richten om hen te vragen juist deze jongeren te stimuleren hun PWS in te sturen.

Literatuur

Brederode, D. van (2017). *Dans! Denk! leven en werk van Krisztina*. Amsterdam, Nederland: Querido

Côté, J. E. (2018). The enduring usefulness of Erikson's concept of the identity crisis in the 21st century: An analysis of student mental health concerns. *Identity*, 18(4), 251-263.
<https://doi.org/10.1080/15283488.2018.1524328>

Deasy, R. J. (red.). (2002). *Critical links: Learning in the arts and student academic and social development*. Washington, DC: Arts Education Partnership.
<https://www.govinfo.gov/content/pkg/ERIC-ED466413/pdf/ERIC-ED466413.pdf>

Ericsson, K. A. (2014). Expertise. *Current Biology*, 24(11), R508-R510.
<https://doi.org/10.1016/j.cub.2014.04.013>

Den Haring, T. A. L. (2017). *Creativiteit, hoogbegaafdheid en onderpresteren. Een onderzoek naar aspecten van creativiteitsontwikkeling in het onderwijsaanbod aan hoogbegaafde leerlingen in het voortgezet onderwijs* (Masterscriptie Kunst- en Cultuurwetenschappen, Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland). Geraadpleegd op:
<https://theses.ubn.ru.nl/handle/123456789/4059>

Linzer, D. en Munley, M.E. (2015). *Room to Rise: The lasting impact of intensive teen programs in art museums* [Rapport]. Geraadpleegd op:
<https://whitney.org/Education/Teens/RoomToRise>

Nykiforuk, C. I., Vallianatos, H. & Nieuwendyk, L. M. (2011). Photo Journal as a method for revealing community perceptions of the built and social environment. *International Journal of Qualitative Methods*, 10(2), 103-124.
<https://doi.org/10.1177/160940691101000201>

Rijksmuseum, (2015). *Jaarverslag Rijksmuseum Junior Fellowship 2014-2015 Profielwerkstukprijs bovenbouw VWO*

Rijksmuseum, (2016). *Jaarverslag Rijksmuseum Junior Fellowship 2015-2016 Profielwerkstukprijs bovenbouw VWO*

Rijksmuseum, (2017). *Jaarverslag Rijksmuseum Junior Fellowship 2015-2016 Profielwerkstukprijs bovenbouw VWO*

Rijksmuseum, (2018). *Jaarverslag Rijksmuseum Junior Fellowship 2017-2018 Profielwerkstukprijs bovenbouw HAVO & VWO*.

Van Hoorik, I. (2011). *(Hoe) werkt talentontwikkeling bij “risicjongeren”?* Bouwstenen voor nader onderzoek [Literatuurstudie]. Utrecht, Nederland: Nederlands Jeugdinstituut

Van der Wal, J., & de Wilde, J. (2017). *Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding: een praktijkgericht boek*. Bussum, Nederland: Uitgeverij Coutinho.

Versloot, B. en Kleistra, Y. (2016). *Inventarisatie voorwaarden effectieve buitenschoolse cultuureducatie* [Literatuurstudie]. Rotterdam, Nederland: Hogeschool Inholland.

Bijlagen

Bijlage 1 | Enquête 44

Bijlage 2 | Foto opdracht 54

Bijlage 3 | Codeboom 56

Bijlage 4 | Consentbrief 58

Bijlage 1 | Enquête

Onderzoek naar de impact van het Rijksmuseum Junior fellowship

Hartelijk dank dat je de tijd wilt nemen om te reflecteren op jouw deelname aan het Rijksmuseum Junior Fellowship. Wat is er allemaal gebeurd sinds je deelname aan het Rijksmuseum Junior Fellowship? Denk je daar nog wel eens over na?

Het Rijksmuseum wil graag onderzocht hebben wie er precies meegedaan hebben en wat de impact van deelname is geweest op jullie verdere leven. Heeft het bijvoorbeeld je studiekeuze of het werk wat je nu doet beïnvloedt? Heeft het je kijk op kunst en cultuur en specifiek op het Rijksmuseum veranderd? Ook zijn we benieuwd naar hoe je het traineeship hebt ervaren en wat wel en wat niet als waardevolle ervaring wordt gezien. Wij zijn benieuwd wat het programma je heeft opgeleverd.

Bij voorbaat dank voor je deelname. Maaïke van Agteren en Marit van der Meer.

• Allereerst een paar persoonlijke vragen.

Wat is je leeftijd?

jaar

• Wat is je geslacht?

- ☐ Vrouw
- ☐ Man
- ☐ Gender neutraal

• Waar woon je?

• Heb je na de middelbare school een vervolgopleiding gedaan?

☐ Nee

☐ Ja

• **Profielwerkstuk en masterclass.**

Welk jaar deed je mee?

☐ 2014-2015

☐ 2015-2016

☐ 2016-2017

☐ 2017-2018

• Waar ging je profielwerkstuk over en in hoeverre sloot het Rijksmuseum Junior fellowship hierbij aan?

• Heb je vooraf meegedaan aan de Masterclass Profielwerkstuk schrijven?

☐ Nee

☐ Zo ja, kun je toelichten of en wat je hieraan hebt gehad bij het schrijven van je profielwerkstuk.

• Hoe hoorde je over het programma? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Poster
- ☐ Website
- ☐ Scholieren.com
- ☐ Social media
- ☐ Leraar
- ☐ Anders, namelijk

• Nu willen we je wat vragen over je ervaring tijdens je deelname.

Aan welke 5 woorden denk je als je aan het Rijksmuseum Junior Fellowship denkt?

• Welke activiteiten van het Rijksmuseum Junior Fellowship waren voor jou waardevol? Geef een cijfer tussen 1 (niet waardevol) en 7 (ontzettend waardevol) of nvt als dit niet tijdens het programma aan de orde is gekomen.

	niet waardevol						ontzettend waardevol	
	1	2	3	4	5	6	7	nvt
Wetenschappelijke informatie op een heldere en logische manier presenteren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zelf rondleiding geven (ask me)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samenwerking met museumprofessionals	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samenwerken met peers in teamverband	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samenwerking met een expert van de NTR	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Werken aan een actueel vraagstuk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Werken naar een concreet eindproduct	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

• Welke statement omschrijft je ervaring het beste?

- ☐ Ik herinner me niet zoveel
- ☐ Het was een slechte ervaring
- ☐ Het was oke, niet goed en niet slecht
- ☐ Het was een goede ervaring
- ☐ Het was een van de meest belangrijke ervaringen

• Beschrijf wat volgens jou het beste onderdeel uit het programma was en waarom.

• Denkend aan je ervaring, wat vond je belangrijk? Geef een cijfer tussen 1 (helemaal niet belangrijk) en 7 (extreem belangrijk)

	Helemaal niet belangrijk					Extreem belangrijk	
	1	2	3	4	5	6	7
De relatie met andere deelnemers	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De relatie met medewerkers van het museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Over kunst leren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leren hoe je een video maakt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kunst leren waarderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Buiten school een leerzame ervaring opdoen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verbinding maken tussen kunst en je eigen leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaardigheden ontwikkelen, zoals jezelf presenteren of leiding geven	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De mogelijkheid om nieuwe dingen uit te proberen/ aan activiteiten deelnemen die je nooit eerder had gedaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

♦ Als je kijkt naar wie je nu bent, welke statements zijn dan op jou van toepassing?

Geef een cijfer tussen 1 (dat is helemaal niet bij mij van toepassing) en 7 (dat is heel erg bij mij van toepassing)

	dat is helemaal niet bij mij van toepassing				dat is heel erg bij mij van toepassing		
	1	2	3	4	5	6	7
Ik ben erg initiatiefrijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben communicatief sterk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik raak snel ontmoedigd in moeilijke situaties	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zie connecties tussen kunst en het dagelijkse leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik participeer aan verschillende soorten culturele activiteiten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het moeilijk om kunstwerken in historische context te plaatsen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb het gevoel dat mensen in mijn leven me niet appreciëren voor wie ik ben	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb mensen in mijn omgeving waarbij ik om advies kan vragen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben in staat om mijn draai in het leven te vinden en te doen wat ik leuk vind	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Om iets gedaan te krijgen werk ik alleen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ga bewust om met mensen die anders zijn dan ik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ken mijn kracht en mijn zwaktes	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb veel bij te dragen in de wereld	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

♦ Als je kijkt naar wie je nu bent, welke statements zijn dan op jou van toepassing?

Geef een cijfer tussen 1 (dat is helemaal niet bij mij van toepassing) en 7 (dat is heel erg bij mij van toepassing)

	dat is helemaal niet bij mij van toepassing				dat is heel erg bij mij van toepassing		
	1	2	3	4	5	6	7
Ik ben erg initiatiefrijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben communicatief sterk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik raak snel ontmoedigd in moeilijke situaties	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zie connecties tussen kunst en het dagelijkse leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik participeer aan verschillende soorten culturele activiteiten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het moeilijk om kunstwerken in historische context te plaatsen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb het gevoel dat mensen in mijn leven me niet appreciëren voor wie ik ben	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb mensen in mijn omgeving waarbij ik om advies kan vragen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben in staat om mijn draai in het leven te vinden en te doen wat ik leuk vind	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Om iets gedaan te krijgen werk ik alleen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ga bewust om met mensen die anders zijn dan ik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ken mijn kracht en mijn zwaktes	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb veel bij te dragen in de wereld	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

• **Over naar de impact die deelname wel of niet op je leven heeft gehad.**

Geef aan hoeveel impact deelname aan het Rijksmuseum Junior Fellowship programma heeft gehad op de verschillende factoren. Geef een cijfer tussen 1 (helemaal geen impact) en 7 (een grote impact)

	helemaal geen impact				een grote impact		
	1	2	3	4	5	6	7
Schoolprestaties	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Keuze vervolg studie (HBO, Universiteit)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Carrière keuze	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bewustzijn van je sterke/zwakke punten, interesses	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vriendschappen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mensen leren kennen met verschillende perspectieven/overtuigingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Interesse in kunst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Deelname aan kunst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kennis over kunst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Je vermogen om culturele kennis in praktijk te brengen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Je vermogen om doelen te stellen, keuzes te maken en oplossingsgericht te denken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Je vermogen om andere ideeën en meningen te motiveren betrekken in een groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

• **De rol van musea in je leven.**

Ben je de laatste twee jaar in het Rijksmuseum geweest?

- ☐ Nee
- ☐ Ja

• Wat was de gelegenheid van je bezoek?

• Ben je de laatste twee jaar in een ander kunstmuseum geweest

- ☐ Nee
- ☐ Ja

• Ben je de laatste twee jaar in een ander museum dan een kunstmuseum geweest?

- ☐ Nee
- ☐ Ja

• We zijn benieuwd naar je netwerk.

Heb je nog contact met mensen van het Rijksmuseum Junior Fellowship?

- ☐ Nee
- ☐ Ja

• Waar ging dat contact over? (Meerdere antwoorden mogelijk.)

- ☐ Creatief / deel kunstwerken; discussie over kunst / cultuur
- ☐ Persoonlijke kwestie / emotionele ondersteuning / werkkwestie of conflict
- ☐ Professionele ontwikkeling / loopbaanbegeleiding / professionele kansen
- ☐ Zakelijke verzoeken om informatie / bronnen
- ☐ Materiële zaken / economische kwesties / technische informatie
- ☐ Inchecken / contact houden

• **Vervolgonderzoek.**

Zou je mee willen doen aan een vervolgonderzoek?

We zullen je vragen vijf foto's te verzamelen die de impact van deelname aan het Rijksmuseum Junior Fellowship in beeld brengen (dit kan van alles zijn zoals werk, vakantie, vrienden etc) en deze keuze in een gesprek met ons toelichten?

Hier staat uiteraard een tegemoetkoming tegenover!

☐ Nee

☐ Ja

Mogen we je contact informatie, zodat we je een attentie kunnen sturen als dank voor je deelname

Adres

Adres

Stad

Provincie

Postcode

Telefoon

Email

Bijlage 2 | Foto opdracht

Foto opdracht

Rijksmuseum Junior Fellowship

Breng de impact van je deelname in beeld.

VRAAG: Verzamel 5 foto's waarin de impact van jouw deelname aan het Rijksmuseum Junior Fellowship zichtbaar is en neem ze mee naar het interview. Dat kan bijvoorbeeld te maken hebben met je studiekeuze, contacten, museumbezoek, bijbaantjes etc.

TIPS

- Maak het niet te ingewikkeld, de foto's dienen als leidraad voor bij het interview dat we nog met je gaan doen, hierin kun je alles uitgebreid toelichten!
- Denk aan belangrijke momenten/ inzichten/ beslissingen/mensen die je hebt ontmoet.

ONTZETTEND BEDANKT VOOR HET DELEN VAN JE VERHAAL!!!

Bijlage 3 | Codeboom

Hoe hebben deelnemers het Junior Fellowship (JF) ervaren en wat is volgens hen de impact van deelname op hun leven?

Bijlage 4 | Consentbrief

Informatie voor deelnemers aan *Tijd voor Talent*

Beste deelnemer,

Voordat het onderzoek begint, is het belangrijk dat je op de hoogte bent van doelen en procedures van het onderzoek. We willen je vragen onderstaande tekst goed te lezen.

Tijd voor Talent

Tijd voor Talent is een onderzoek van twee studenten van de master Kunsteducatie aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten in opdracht van het Rijksmuseum Amsterdam.

Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om te evalueren wat de impact is van deelname aan het Rijksmuseum Junior Fellowship op het leven van de deelnemers gezien vanuit de deelnemers zelf

Gang van zaken tijdens het onderzoek

Wij hebben je gevraagd 5 foto's op te sturen die de impact van deelname aan het Rijksmuseum Junior Fellowship zichtbaar maken. Aan de hand van deze foto's wordt je door twee onderzoekers geïnterviewd. We onderzoeken hoe het programma invloed heeft gehad op je persoonlijke ontwikkeling, op je studie- of loopbaankeuze, welke specifieke kennis en vaardigheden je hebt geleerd en hoe deelname je netwerk heeft beïnvloed. Dit zal ongeveer een uur duren. Van dit interview zullen video- en audio-opnames gemaakt worden.

Vertrouwelijkheid van gegevens

Alle onderzoeksgegevens blijven vertrouwelijk en worden anoniem verwerkt. Dit betekent dat je naam niet zal worden opgenomen in de onderzoeksrapportage en het audio en video materiaal zal niet aan derden worden getoond. Wel vragen wij je toestemming om de door u gemaakte foto's openbaar te mogen maken, dit zal anoniem gebeuren.

Vrijwilligheid

Deelname aan het onderzoek is vrijwillig. Je kunt altijd besluiten af te zien van deelname of achteraf aangegeven dat de gegevens niet gebruikt kunnen worden.

Nadere inlichtingen

Mocht je vragen hebben over dit onderzoek, dan kun je je wenden tot:

Maike van Agteren

06 20548953

Maike.vanagteren@student.ahk.nl

Marit van der Meer

06 14371530

marit.vandermeer@student.ahk.nl

Voor eventuele klachten over dit onderzoek kun je je wenden tot Jappe Groenendijk, studie leider Master Kunsteducatie, jappe.groenendijk@ahk.nl, 020-5277220.

Toestemmingsverklaring

Dit formulier hoort bij de schriftelijke informatie die u heeft ontvangen over *Tijd voor Talent*, het onderzoek waar u aan deelneemt. Met ondertekening van dit formulier verklaart u dat u de deelnemersinformatie heeft gelezen en begrepen. Verder geeft u met de ondertekening te kennen dat u akkoord gaat met de gang van zaken zoals deze staat beschreven.

[Deelnemer]

"Ik heb de informatie gelezen en begrepen en geef toestemming voor deelname aan het onderzoek en gebruik van de daarmee verkregen gegevens."

Datum:

.....

.....

naam deelnemer/respondent/participant

.....

handtekening

[Student/ Onderzoeker]

Datum:

Maaïke van Agteren

.....

handtekening

[Student/ Onderzoeker]

Datum:

Marit van der Meer

.....

handtekening